

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Selvitys lasten ja nuorten dokumenttielokuvata-
pahtuma DOKKINOn nykytilasta ja kehittämis-
tarpeista**

Veera Anttonen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

04 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Veera Anttonen	Sivumäärä 57 ja 5 liitesivua
Työn nimi Selvitys lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINOn nykytilasta ja kehittämistarpeista	
Ohjaava(t) opettaja(t) Minna Hautio, Iina-Maria Piilinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja DocPoint-elokuvatapahtumat ry / Ulla Bergström	
Tiivistelmä Opinnäytetyöni tavoitteena oli kartoittaa DocPoint-elokuvatapahtumat ry:n järjestämän lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINOn kävijöiden tyytyväisyyttä tapahtumaan ja sen sisältöön sekä etsiä toiminnalle kehittämistarpeita. Tutkimukseni pyrki selvittämään myös miten DOKKINOn itselleen asettamat tavoitteet toteutuvat sen toiminnan kautta. Työni tilaajana toimi DocPoint-elokuvatapahtumat ry, joka järjestää vuosittain tammikuussa Helsingin dokumenttielokuvafestivaali DocPointia, lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINOa sekä kuukausittaista Doc Lounge Helsinki -klubia. Käytin opinnäytetyössäni sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä, jota kutsutaan metodiseksi triangulaatioksi. Tutkin opettajien mielipiteitä tapahtumasta sähköisen kävijäkyselyn kautta Webropol-työkalua hyödyntäen, johon sain vastauksia 146:lta opettajalta. Lisäksi halusin tuoda paitsi kävijäkyselyn tulosten myös koko tutkimukseni tueksi asiantuntijuuden ja toimijoiden näkökulman ryhmähaastattelun avulla. Käytin tutkimuksessa hyödyksi myös omia havaintojani toimiessani DOKKINO-tuottajana syksystä 2013 keväälle 2014. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys rakentui media- ja elokuvakasvatuksen teorioiden ja käsitteiden ympärille. Näkökulma oli tärkeä DOKKINO-toiminnan tarkastelun kannalta, sillä se vahvisti paitsi tutkimukseni empiiristä aineistoa auttoi myös hahmottamaan DOKKINOn asemaa mediakasvatuskentällä Suomessa. Tutkimustulosten pohjalta loin viisi konkreettista ehdotusta DOKKINO-toiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa.	
Asiasanat mediakasvatus, yleisötutkimus, dokumenttielokuva, elokuvakasvatus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Veera Anttonen	Number of Pages 57 and 5 attachments
Title The Current State and Developmental Needs of DOKKINO – A Documentary Film Event for Children and Youth	
Supervisor(s) Minna Hautio, Iina-Maria Piilinen	
Subscriber and/or Mentor DocPoint-elokuvatapahtumat ry, Ulla Bergström	
Abstract The main objective for my thesis was to gain deeper knowledge of customers' experience about DOKKINO - Documentary Film Event for Children and Youth. Additional aims of the research were to gauge to what degree DOKKINO's media education goals are achieved by its activities and to explore ways to improve the event. The subscriber of the thesis is DocPoint-elokuvatapahtumat ry that organizes the annual DocPoint-Helsinki Documentary Film Festival (the year-round, national documentary film event for children and youth, DOKKINO) and the monthly Doc Lounge Helsinki club. In order to answer the questions of my study I used both quantitative and qualitative methods for methodological triangulation. As a quantitative method, I used a Webropol-based customer survey that was sent to teachers; 146 of them responded to the survey. To support my thesis with the perspectives of professionals, group interview was conducted. The research was also supplemented by my own experience working as a DOKKINO producer in 2013 and 2014. The theoretical part of the study was based on theories and concepts of media and film education. These helped me to evaluate the state of DOKKINO in the field of media education in Finland and strengthened the empirical material of the study. Based on the research results I created five concrete proposals for DOKKINO to improve its activities in the future.	
Keywords Media education, audience research, documentary film, film education	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 DOKKINO - LASTEN JA NUORTEN DOKUMENTTIELOKUVATAPAHTUMA	7
2.1 DocPoint-elokuvatapahtumat ry	9
3 ELOKUVA- JA MEDIAKASVATUS	10
3.1 Mediakasvatus ja medialukutaito	10
3.2 Elokuvakasvatus	12
3.3 Elokuvanlukutaito	14
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	18
4.1 Kvantitatiivinen tutkimus: kyselylomake	20
4.2 Kvalitatiivinen tutkimus: puolistrukturoitu ryhmähaastattelu	22
5 TUTKIMUSTULOKSET	24
5.1 Kyselylomake	24
5.1.1 Taustatiedot	25
5.1.2 Osallistuminen DOKKINO-tapahtumaan	26
5.1.3 DOKKINOn sisältö	31
5.2 Ryhmähaastattelu	40
5.3 Tutkimuksen luotettavuus	44
6 YHTEENVETO	46
6.1 Kehittämisehdotukset	47
6.2 Lopuksi	53
LÄHTEET	55
LIITTEET	58
LIITE 1: Kävijäkysely	58
LIITE 2: Haastattelurunko	62

1 JOHDANTO

Ajatus opinnäytetyöni aiheesta heräsi työsuhteeni myötä DocPoint-elokuvatapahtumat ry:ssä, joka toimii työni tilaajana. Toimin syksyllä 2013 DocPointin järjestämän valtakunnallisen lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINO:n tuottajana noin puolen vuoden ajan. DOKKINOa on järjestetty jo vuodesta 2002 lähtien, mutta sitä ei ole aikaisemmin juurikaan tutkittu. Tapahtuman kävijäluvut ovat kasvaneet tasaisesti kolmessatoista vuodessa ja vuoden 2014 aikana DOKKINOon osallistui ennätyselliset 13 100 katsojaa. Tapahtuma on noussut vuosien aikana Euroopan suurimmaksi koululaisille suunnatuksi valtakunnalliseksi dokumenttielokuvatapahtumaksi. (DocPoint 2015a.)

DOKKINO on DocPointin järjestämä ympärivuotinen tapahtuma, jonka tehtävänä on tutustuttaa koululaisia luovan dokumenttielokuvan maailmaan. DOKKINO esittää nuorille suunnattuja lyhytdokumentteja, jotka kootaan vuosittain eri teeman ympärille. Elokuvia esitetään alakoululaisille (4.-6.luokkalaisille) sekä yläkoululaisille. DOKKINO:n vuosi alkaa Helsingistä DocPoint – Helsingin dokumenttielokuvafestivaalin yhteydestä ja jatkaa siitä kiertuettaan ympäri Suomen. Vuonna 2014 DOKKINO-elokuvia esitettiin kolmellatoista eri paikkakunnalla. Kaupunkeja pyritään lisäämään vuosittain ainakin kaksi. Vuonna 2015 DOKKINO kiertää kuudessatoista kaupungissa Suomessa. (DocPoint 2015b.)

DOKKINO edistää koulujen mediakasvatusopetusta tuottamalla elokuvanäytösten tueksi opetusmateriaalin, jonka avulla teemoja voidaan käsitellä koululuokissa näytöksen jälkeen. DOKKINO järjestää lisäksi elokuvaverstaita, joissa koululaiset pääsevät itse pienryhmissä tekemään omia dokumenttielokuviaan. Elokuverstaat ja opetusmateriaalit ovat osoittautuneet tehokkaaksi tavaksi tukea koulujen mediakasvatusopetusta. (DocPoint 2015b.)

DOKKINO:n tavoitteena on kasvattaa kävijämääriä ja kiertuepaikkakuntia sekä nostaa tapahtuma myös kansainväliselle tasolle. Koin tarpeelliseksi lähteä tutkimaan tapahtuman kehittämistarpeita ja kävijöiden tyytyväisyyttä sekä selvittämään kyselytutkimuksen kautta myös sitä miten DOKKINO:n mediakasvatukselliset tavoitteet toteutu-

vat sen toiminnan kautta. Tavoitteenani oli myös tarkastella ei-kävijyyttä kävijäkyselyn vastausten pohjalta sekä selvittää mahdollisia osallistumisen esteitä. Toivon, että työni tulokset auttavat tilaajaa ymmärtämään paremmin sekä omaa toimintaansa että asiakkaidensa tarpeita.

Opinnäytetyössäni etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka tyytyväisiä kävijät ovat?
- Millaisia kehittämistarpeita tapahtumalla on?
- Miten DOKKINOn itselleen asettamat tavoitteet toteutuvat sen toiminnan kautta?

Opinnäytetyöni on kehittämistyö, ja käytin tutkimusmenetelminä sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Toteutin opettajille suunnatun kyselytutkimuksen sähköisenä Webropol-kyselynä, joka lähetettiin DOKKINO-paikkakuntien koulujen opettajille. Tämän lisäksi toin tutkimuksessani esille asiantuntijuuden äänen haastattelemalla DOKKINOn toimijoita. Laadin kävijäkyselyn tulosten, ryhmähaastattelun sekä omien havaintojeni pohjalta konkreettisia ehdotuksia DOKKINOn toiminnan kehittämiseksi niin lyhyellä kuin pidemmälläkin tähtämellä. Työni teoreettinen viitekehys pohjautui media- ja elokuvakasvatuksen teorioihin, käsitteisiin sekä nykytilaan Suomessa, mikä oli sekä itselleni mielenkiintoinen aihealue että DOKKINO-toiminnan tarkastelun kannalta tärkeä näkökulma.

2 DOKKINO – LASTEN JA NUORTEN DOKUMENTTIELOKUVATAPAHTUMA

Ensimmäinen DocPoint-festivaali järjestettiin Helsingissä vuonna 2002. Perustamisvuotena lapsille ja nuorille suunnatut elokuvat esitettiin DocPointin ohjelmistossa, mutta jo seuraavana vuonna elokuvat saivat oman esityssarjansa. DocPoint on tutustuttanut koululaisia luovan dokumenttielokuvan maailmaan koko historiansa ajan ja tehtävänä on ollut alusta saakka koulujen media-, taide- sekä sosiaalikasvatuksen tukeminen sekä koululaisten maailmankatsomuksen avartaminen dokumenttien kautta, joita ei muuten Suomessa olisi mahdollista nähdä. Koulujen mediakasvatusopetusta tuetaan muun muassa tuottamalla opetusmateriaali, jonka avulla teemoja voidaan käsitellä näytösten jälkeen. (DocPoint 2015b.)

Vuonna 2004 DocPoint alkoi esittämään lapsille ja nuorille suunnattuja elokuvia myös Turussa ja Tampereella. Seuraavana vuonna toiminta sai virallisen nimensä DOKKINO – Lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma ja se laajeni entisestään, kun näytöksiä järjestettiin nyt myös Porissa ja Jyväskylässä. Uusia DOKKINO-kaupunkeja on pyritty lisäämään vähintään kaksi vuodessa ja tällä hetkellä tapahtuma vierailee jo 16 paikkakunnalla Suomessa. Vuoden 2015 tammikuussa DOKKINO-kiertue starttasi 13. kerran Helsingistä ja rikkoi jälleen pääkaupunkiseudun kävijäennätyksensä yli 4000 osallistujalla. (DocPoint 2015c.)

Elokuvanäytösten ja opetusmateriaalin lisäksi DOKKINO järjestää elokuvaverstaita, joissa koululaiset pääsevät itse kokeilemaan dokumenttielokuvan tekemistä. Ammattilaisten ohjaamissa verstaissa työtetään pienryhmissä muutaman päivän aikana lyhytdokumentteja nuoria itseään kiinnostavista teemoista. Oppilaiden tekemät lyhytelokuvat saavat ensi-iltansa aina kyseisen kaupungin DOKKINO-näytöksen yhteydessä ja ovat jälkeenpäin nähtävissä myös DOKKINOn verkkosivulla, DocPointin Youtube-kanavalla sekä Kelaamo-yhteisössä. (DocPoint 2015d.)

DOKKINO-toimintaa koordinoi DOKKINO-tuottaja sekä DocPointin festivaalikoordinaattori. Hallinnollisesta puolesta vastaa DocPointin toiminnanjohtaja. DOKKINO-tuottaja palkataan DocPointin ja DOKKINOn kiireisimmälle kaudelle syksystä alkukevääseen noin puolen vuoden ajaksi. Muun ajan DOKKINO-tapahtumia tuottaa Doc-

Pointin festivaalikoordinaattori. DOKKINO-tuottajan tehtäviin kuuluu tulevan vuoden ohjelmiston suunnitteleminen yhdessä DocPointin taiteellisen johtajan sekä festivaalikoordinaattorin kanssa, opetus- ja painomateriaalien suunnittelu ja toteutus sekä käytännön järjestelyt kiertuepaikkakuntien osalta. Tämän lisäksi DOKKINO-tuottaja koordinoi elokuvaverstaat, vastaanottaa koulujen ilmoittautumiset DOKKINO-tapahtumiin sekä vastaa kiertuekaupungeilta haettavista tuista.

DOKKINOn rahoitus kostuu DocPointin, Opetus ja kulttuuriministeriön sekä DOKKINO-paikkakuntien tuesta. Kaupunkien tuella näytökset ja elokuvaverstaat on mahdollista pitää maksuttomina, mikä edesauttaa koululuokkien mahdollisuutta osallistua tapahtumaan. DOKKINO on vuosien aikana saanut tukea myös eri säätiöistä ja rahastoista.

DOKKINO on monessa mielessä ainutlaatuinen lapsille ja nuorille suunnattu tapahtuma Euroopassa. Monen elokuvafestivaalin ohjelmistossa nähdään kyllä lapsille ja nuorille suunnattuja elokuvia, mutta harva toimii ympärivuotisesti ja maantieteellisesti näin laajalti kuin DOKKINO. Tapahtuman suosio on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti ja sen myötä siitä on kasvanut Euroopan suurin koululaisille suunnattu valtakunnallinen dokumenttielokuvatapahtuma. Yksi tulevaisuuden tavoitteista on tapahtuman kansainvälistäminen ja kiertuepaikkakuntien lisääminen myös Suomen ulkopuolelle.

DOKKINOa on kasvatettu määrätietoisesti vuonna 2013 käynnistyneen kehityshankkeen myötä. Kolmivuotisella kehityshankkeella on neljä tavoitetta:

1. Kehittyminen opetustilanteesta omien ajatusten ja tekemisen foorumiksi: ammattilaisten tekemien dokumenttielokuvien rinnalle alle kahdeksantoistavuotiaiden omien dokumenttileffojen verstaat ja näytökset.
2. Nuorten tapahtuman maantieteellisen saavutettavuuden parantaminen: tapahtumapaikkakuntien määrää kasvatetaan kahdella paikkakunnalla joka vuosi
3. Koululaisnäytöksistä elokuvajuhlaksi: tapahtuman sisältö laajenee sisältämään lasten ja nuorten tekemien elokuvien ensi-iltoja joissa puhutaan omista

elokuvista sekä elokuvan tekemisestä. Elokvakulttuurin osalta tuodaan elokuvafestivaalin toimintakulttuuria mukaan.

4. Tapahtuman katsojakunnan kasvattaminen vuoden 2012 noin 8 000 katsojasta 14 000 katsojaan vuonna 2015. (DOKKINO 2014.)

2.1 DocPoint-elokuvatapahtumat ry

Työni tilaajana toimiva DocPoint-elokuvatapahtumat ry on vuonna 2001 perustettu aatteellinen yhdistys, jonka tehtävänä on tukea ja vahvistaa dokumenttielokuvan asemaa Suomessa. Yhdistykseen kuului vuonna 2014 viisikymmentäkuusi henkilöjäsentä. Festivaalia johtaa seitsenhenkinen hallitus, joka valitaan vuosittain yhdistyksen kokouksessa. Festivaalin toiminnanjohtaja Ulla Bergström vastaa organisaation toiminnasta sekä henkilöstö- ja taloushallinnosta. Festivaalin ohjelmistosta sekä sisältökysymyksistä vastaa DocPointin taiteellinen johtaja Ulla Simonen.

DocPoint-elokuvatapahtumat ry järjestää DocPoint – Helsingin dokumenttielokuvafestivaalia, lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINOa sekä noin kerran kuussa toimivaa Doc Lounge Helsinki klubi-tapahtumaa. Vuosittain tammikuussa järjestettävä DocPoint-festivaali näyttää ohjelmistossaan sekä kotimaisia että ulkomaisia uutuuksia ja järjestää seminaareja, luentoja ja konsertteja. Festivaali on historiansa aikana kasvattanut kävijämääriään alkuvuoden 6000 katsojasta nykyiseen noin 30 000 katsojaan sekä noussut merkittävien kansainvälisten elokuvatapahtumien joukkoon. DocPointin ohjelmistossa nähdään vuosittain noin 150 dokumenttielokuvaa, josta kotimaisilla elokuvilla on ohjelmistossa oma esityssarjansa. Helsingin ohessa DocPointia järjestetään myös Tallinnassa. DocPoint Tallinn järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2010. (DocPoint 2015e.)

3 ELOKUVA- JA MEDIAKASVATUS

Tässä luvussa tarkastelen opinnäytetyöni kannalta keskeisiä käsitteitä ja teorioita kuten mediakasvatusta, media- ja elokuvanlukutaitoa sekä elokuvakasvatusta. Tarkastelun avulla pyrin hahmottamaan DOKKINOn asemaa media- ja elokuvakasvatuskentällä Suomessa sekä vahvistamaan tutkimukseni empiiristä aineistoa teoreettisen viitekehyksen kautta.

3.1 Mediakasvatus ja medialukutaito

Yhteiskuntamme medioitumisen seurauksena jo alle kouluikäiset lapset ovat eri medialaitteiden tottuneita käyttäjiä. Television ohella pienten lasten arkeen ovat saapuneet pelikonsolit, matkapuhelimet, tietokoneet ja monet muut laitteet. Media voi parhaimmillaan auttaa lasta käsittelemään erilaisia asioita, lisätä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta sekä toimia lapselle myös sosiaalisena tukena. Toisaalta mediaan liittyy paljon myös haasteita. Ilman aikuisen valvontaa ja rajoittamista mediakäyttö voi lapsella riistäytyä käsistä ja johtaa pahimmillaan aggressiiviseen käyttäytymiseen, painonhallintaongelmiin tai pelkotiloihin. (Korhonen 2010, 10-13.) Mediakasvatus tähtää yksilön mediataitojen kehittämiseen ja mediakriittisyyden herättämiseen. Mediakasvatus tulisi aloittaa siitä hetkestä lähtien, kun lapsi aloittaa käyttämään eri medialaitteita. Mediakasvattajan tehtävänä on keskustella lapsen kanssa median sisällöistä ja siihen liittyvistä ilmiöistä sekä seurata, asettaa rajoja ja opastaa lasta mediankäytön suhteen. (Korhonen 2010, 22.)

Mediakasvatus on käsitteenä vakiintunut Suomessa vasta 2000-luvulla. 1950-luvulla siitä puhuttiin audiovisuaalisena kansansivistystyönä kun taas 60-luvulla sanomalehtiopetuksena sekä elokuvakasvatuksena. 1980-luvulla peruskoulun opetussuunnitelmaan vakiintui nimitys viestintäkasvatus, jota käytetään osaksi vielä tänäkin päivänä. Samoihin aikoihin Suomi suuntasi katseensa mediakasvatuksen saralla kohti Englantia, josta monet alan ideat ja käytänteet saapuivat meille muun muassa brittiläisen mediakasvattajan Len Mastermanin mukana. Hänen 1985 julkaisemansa teos *Medioita oppimassa* suomennettiin neljä vuotta myöhemmin vuonna 1989. Teos toimi

Suomessa uudenlaisen mediakasvatuksellisen ilmapiirin alullepanijana. Tiedotusopilliset perinteet väistyivät ja keskusteluissa siirryttiin puhumaan viestinnästä ja viestintäkasvatuksesta myös tekemisen näkökulmasta. Koulujen kohdalla tämä näkyi videoiden tekemisen muodossa, josta tuli osa mediakasvatusopetusta. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007, 4-14.)

2000-luvulle tultaessa mediakasvatuskenttä on laajentunut entisestään. Keskustelu medialukutaidosta on lisääntynyt ja toimijakenttä siirtynyt koulujen ohessa myös kirjastoihin, nuorisotyöhön ja kulttuurialalle. (OKM 2013.) Vaikka 2000-lukua ei pidetä mediakasvatussisältöjen osalta yhtä selkeänä kuin aiempia vuosikymmeniä voidaan sosiaalista mediaa ja digitaalisia pelejä pitää hyvin tämän aikakauden ilmentäjinä siinä missä 60-lukua pidettiin television aikakautena. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007, 15-16.)

Suomessa mediakasvatusta edistetään erityisesti eri mediakasvatusalan järjestöjen toimesta. Mediakasvatusseura ry toimii aktiivisena alan tukijana ja toimijoiden yhdistäjänä. Mediakasvatuskeskus Metka toteuttaa mediakasvatuksen käytännön toimintaa ja pyrkii tuomaan esille lasten ja nuorten omaehtoista tekemistä kulttuurin ja median kentällä. Koulukinoyhdistys ry puolestaan toimii aktiivisena elokuvakasvatuksen edistäjänä muun muassa tuottamalla elokuvaleivityksessä oleviin elokuvaan oppimateriaaleja opetuksen tueksi. (OKM 2013, 12.)

Mediakasvatus on terminologisesti vakiintunut Suomen kieleen, mutta usein siitä puhutaan medialukutaitona. Vuoden 2004 peruskoulun opetussuunnitelmassa mediakasvatus on määritelty oppiaineiden läpäisevänä aihekokonaisuutena, jota perusopetuksen puolella nimitetään viestintä- ja mediataidoksi ja lukio-opetuksessa viestintä- ja mediaosaamiseksi. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007, 16.)

Viestintä- ja mediataito -aihekokonaisuuden päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää mediankäyttötaitoja. Viestintätaidoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana. (POPS 2004, 39.)

Medialukutaidon määritelmä juontaa juurensa vuoden 1992 Marylandin konferenssiin, jossa joukko yhdysvaltalaisia ja kanadalaisia edustajia keskustelivat medialukutaidon tärkeydestä. Alkuperäinen, sekavaksikin todettu määritelmä muotoutui Aspen-Instituutin toimesta, joka myöhemmin omaksuttiin myös Euroopassa.

Medialukutaito on kansalaisen kyky saavuttaa, analysoida, arvioida ja tuottaa informaatiota eri tarkoituksiin. (Kupiainen, Sintonen 2008, 91.)

Informaation saavuttaminen viittaa Aspenin määritelmässä yksilön taitoihin etsiä tietoa Internetin tietolähteistä sekä hallita erilaisia medialaitteita. Analysointia ja arviointia tarvitaan mediasisältöjen kriittiseen tarkasteluun, joiden osaaminen jo itsessään vaatii vahvaa lukutaitoa. Myös mahdollisuus tuottaa sisältöjä itse nähdään määritelmän mukaan osana medialukutaitoa. (Kupiainen, Sintonen 2008, 91.)

Määritelmiä on monenlaisia, joka mediakasvatuksen kentällä on varsin tyypillinen piirre. Yhteisenä elementtinä eri määritelmille voidaan pitää lukutaidon vahvistavaa olemusta. Medialukutaitoa voidaan ajatella yksilöä voimaannuttavana osaamisena. (Kupiainen, Sintonen 2008, 95.)

DOKKINO on vuosien aikana vakiinnuttanut asemansa Suomen mediakasvatuskentällä. Mediakasvatusnäkökulma onkin ollut vahva osa DOKKINO-toimintaa koko sen historian ajan. Tapahtuman maantieteellistä saavutettavuutta on edistetty vuosittain lisäämällä tapahtumapaikkakuntien määrää vähintään kahdella uudella kaupungilla. Vuonna 2015 DOKKINO vieraillee jo neljässätoista eri maakunnassa Suomessa. Toiminnan tavoite kehittyä opetustilanteesta omien ajatusten ja tekemisen foorumiksi näkyy erityisesti lisääntyneiden elokuvaverstaisten muodossa. Vuoden 2014 aikana nuorten itse tekemiä elokuvia valmistui DOKKINOn järjestämissä elokuvaverstaissa yhteensä kuusitoista.

3.2 Elokuvakasvatus

Elokuvakasvatuksesta alettiin puhua 1920-luvulla Ranskassa, jolloin se käsitettiin oppina elokuvasta. Esteettiseksi elokuvakasvatukseksi kehittynyt suuntaus korosti

elokuva taidemuotona sekä tekijän roolia. (Kavi 2015.) Suomessa keskustelu media- ja elokuvakasvatuksesta käynnistyi 1950-luvulla, jolloin myös alan kotimainen uranuurtaja elokuvantutkija Helge Miettunen julkaisi teoksensa *Audio-visuaalinen kansansivistystyö*. Vuonna 1954 julkaistussa teoksessaan Miettunen korostaa erityisesti joukkotiedotusvälineiden ja elokuvan voimaa. Hän tarkasteli mediakasvatusta esteettisistä lähtökohdista ja halusi terävöittää taiteen ja ajanvietteen eroa. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta 2007, 5-6.)

Elokuvakasvatus Suomessa myötäilee kansainvälisen elokuvakasvatuksen käsitteitä ja perinteitä, mutta siinä näkyy vahvasti kotimaiseen koulu- ja elokuvakulttuuriin pohjautuvia kansallisia piirteitä. Elokuva ei ole saavuttanut Suomessa samanlaista asemaa kuten suurissa elokuvakulttuurimaissa. Suomessa elokuva on nähty populäärimpana elokuvakulttuurina ja mediajärjestelmä ylipäättään on pohjautunut vahvasti kirjalliseen sivistyskulttuuriin. (Kovanen 2013, 16.)

Elokuvakasvatukseksi kutsutaan elokuvakokemuksen jakamista yhdessä lapsen kanssa. Elokuvakasvattajaksi kutsutaan aikuista, joka jakaa elokuvahetken ja on valmis purkamaan elokuvan sisältöä lapsen tukena. Elokuvat voivat innoittaa lasta ja aikuista monipuolisiin keskusteluihin ja niiden kautta aikuinen voi pohtia lapsen kanssa myös vaikeita aiheita. (Kovanen 2013, 11-12.) Aikuisen rooli elokuvakasvattajana on auttaa lasta jäsentämään omia mielikuvia ja elokuvan herättämiä ajatuksia. Elokuvakasvattajan tulisi suhtautua elokuvahetkiin ja keskusteluihin avoimesti ja antaa lapsen ajatuksille tilaa. Lapsi voi joskus samastua elokuvassa täysin päinvastaisesti kuin aikuinen katsoja. (Kovanen 2013, 12.) Lasten tulisi antaa nauttia elokuvista, jotka heitä miellyttävät aikuisen omista ennakkokäsityksistä huolimatta. Elokuvakasvattajan ei tule myöskään miellyttää lasta vain ylläpitääkseen sukupolvien välistä keskustelua. Myötäily ja lapsen kokemuksen ymmärtäminen ilman, että aikuinen itse on vaikuttanut elokuvasta saattaa aiheuttaa vain mielipahaa. (Bergala 2013, 59.)

Aikuisella on vaara ryhtyä isälliseksi ja sortua älylliseen epärehellisyyteen aina, kun hän puhuu jonkun toisen nimissä – erityisesti lasten ymmärryksen nimissä – elokuvasta, joka on hänen omalle kokemukselleen vieras. Aikuisen (ja pedagogin) tulee arvioida elokuvaa oman makunsa, tietämyksensä ja maailmankuvansa lähtökohdista. Kuinka muutenkaan? On lähdeittävä liikkeelle omasta itsestä – ei ”lasten nimissä” vaikka ajateltaisiin, että näin tehdään ”heidän vuok-

seen”, koska sellainen epärehellisyys herättää vain antipatioita. (Bergala 2013, 60.)

Toisaalta elokuvakasvatuksessa on tärkeää muistaa, että yhtä oikeaa tapaa käsitellä, keskustella tai ymmärtää elokuvaa ei ole. Aikuiseenkaan ei tarvitse yltää täydelliseen elokuvan tulkintaan tai eri lajityyppien tuntemukseen vaan tarjota lapselle turvallinen ja innostava ympäristö yhteiselle elokuvakokemukselle. (Kovanen 2013, 12.)

Elokuvalla voi olla suuri merkitys osana lapsen kasvuprosessia. Se voi avartaa lapsen minäkuvaa ja käsitystä niin itsestä kuin ympäröivästä maailmasta. Elokuvan kautta lapsi voi käsitellä erilaisia tunteita, nähdä elämää eri kulttuureissa, pohtia moraalikysymyksiä sekä omia arvoja ja asenteita. (Kovanen 2013, 11-12.)

DOKKINO-toiminnan tavoitteena on tutustuttaa koululaisia luovan dokumenttielokuvamaailmaan elokuvanäytösten myötä. Toiminta pyrkii elokuvien kautta herättämään keskustelua, tuomaan elokuvia ja niiden teemoja mediakasvatusopetuksen tueksi ja vahvistamaan dokumenttielokuvan asemaa. Opetusmateriaalipaketin avulla opettajan on elokuvakasvattajana mahdollista auttaa oppilaita jäsentämään mielikuvia ja elokuvien herättämiä tunteita.

3.3 Elokuvanlukutaito

Elokuvanlukutaidoksi kutsutaan kykyä tarkastella elokuvaa sekä sen rakenteen että sisällön näkökulmasta. Siihen millä tavalla katsomme elokuvaa vaikuttaa paljon se millaisiin elokuvakerronnallisiin muotoihin olemme tottuneet. Omien katselutottumusten avartaminen vie kohti monipuolisempaa elokuvanlukutaitoa. (Kovanen 2013, 13.)

Elokuvanäytösten tueksi tuotettu opetusmateriaali sisältää sekä yhteiskunnallisen että esteettisen elokuva-analyysin tehtäviä. Yhteiskunnallinen elokuva-analyysi tarkastelee elokuvaa arvojen ja asenteiden näkökulmasta. Siinä elokuvaa lähestytään suhteessa sen kulttuuriympäristöön, tuotanto-olosuhteisiin, myynteihin ja stereotyyppisiin. Analysoimalla elokuvia yhteiskunnallisen elokuvakritiikin näkökulmasta kehitetään myös havaintokykyä sekä väittelyn ja argumentoinnin taitoa. Esteettinen elokuva-

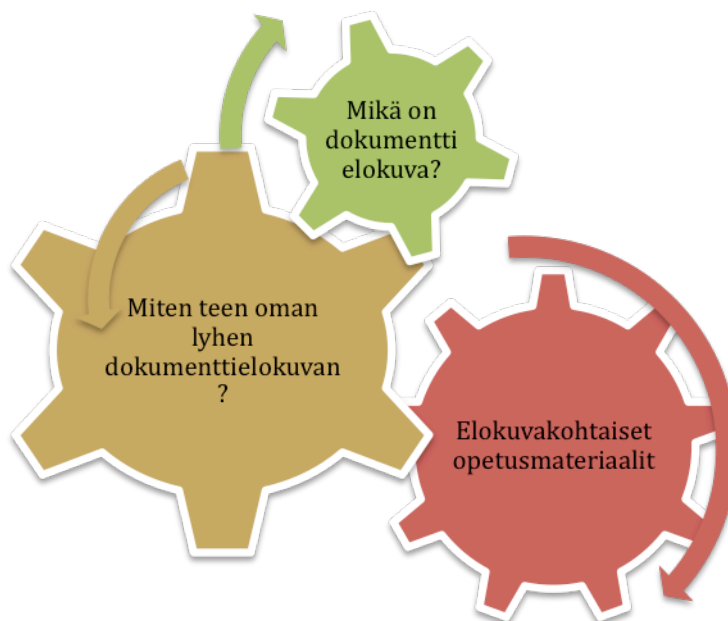
analyysi pureutuu elokuvailmaisuuksiin, elokuvan esteettisiin, teknisiin sekä taiteellisiin ominaisuuksiin. (Näränen 1999, 93-94.)

Liikkuvaa kuvaa voidaan hyödyntää osana koulujen mediakasvatusopetusta eri oppiaineiden tunneilla. Opetettavaa aiheita voidaan lähestyä fiktion keinoin tai hyödyntää jopa animaatiota opetuksen välineenä. Oppilaat voivat pureutua yhteiskunnallisiin ilmiöihin uutiskatsauksien muodossa tai tehdä videoesitelmiä vaikka omasta urheiluharrastuksesta. Videokameraa voidaan ajatella kuin kynänä, joka mahdollistaa runojen, mielipidekirjoitusten, päiväkirjan tai fiktiivisten tarinoiden luomisen. Elokuva tulisi siis huomioida elokuvakasvatusopetuksessa sekä opetuksen kohteena että opetuksen välineenä näkökulmasta. Elokuvan historian ja kulttuuriperinnön siirtäminen uusille sukupolville on tärkeää, ja jotta nuorten oma elokuvamaku kehittyisi tulisi heidän tottua näkemään erilaisia elokuvia. Elokuvakasvatuksen opetuksessa on myös tärkeää, että nuoret itse pääsevät oppimaan tekemisen kautta. (Nevala 2015.) Myös Alain Bergala puolustaa nuorten omaehtoista tekemistä teoksessaan Kokemuksia elokuvakasvatuksesta (Bergala 2013).

Oppilaiden tarttuminen toimeen, oma tekeminen, on ensiarvoisen tärkeää, jotta he saavat hankkia ensikokemuksensa itse. Kokemuksessa on jotakin korvaamatonta. Se eletään yhtä lailla ruumiissa kuin aivoissakin, se antaa sellaista tietoa, mitä ei voida saavuttaa vain elokuvia analysoimalla. (Bergala 2013, 123-124.)

Vaikka elokuvakasvatus lähtee usein jo kotoa, on myös koululla on tärkeä rooli elokuvakasvatuksen edistämiseksi. Oppilaita tulisi rohkaista tulkitsemaan elokuvia analyttisesti ja kriittisesti sekä ohjata ymmärtämään elokuvan taiteellisia merkityksiä. (Nevala 2015.) Elokuva-analyysi on tärkeä osa elokuvakasvatusta, jonka avulla elokuvaa voidaan ymmärtää ja tarkastella sen estetiikan, teknisten ominaisuuksien sekä arvojen näkökulmasta. Pienemmät lapset keskittyvät havainnoinnissaan juuri siihen mitä konkreettisesti näkevät elokuvanlukutaidon vielä kehittyessä kun vanhemmat lapset pystyvät jo analyttisempaan tarkasteluun, johon vaaditaan tiettyjen asioiden tietämystä ja hallintaa. (Kovanen 2013,65-66.)

DOKKINO-toiminnan tavoitteena on, että elokuvia käsiteltäisiin kouluissa laajalaisesti eri oppitunneilla, joka innostaisi nuoria myös tekemiseen. Ohjelmistoon valitaan tematiikaltaan elokuvia, jotka käsittelevät nuoria ja nuorten elämää. Opetusmateriaalit pyritään suunnittelemaan niin, että ne taipuisivat helposti myös eri oppiaineisiin. Kolmiosainen opetusmateriaali on opettajien vapaasti ladattavissa ja hyödynnettävissä DOKKINOn nettisivuilla.

Kuvio 1. DOKKINOn opetusmateriaali koostuu kolmesta osasta.

Ensimmäinen osa ”Mikä on dokumenttielokuva?” tarkastelee dokumenttielokuvan rakennetta ja sille tyypillisiä kerronnallisia piirteitä. Materiaalia suositellaan käsiteltäväksi ennen DOKKINO-näytökseen saapumista sekä erityisesti ennen DOKKINO-elokuvaverstaaseen osallistumista. Omasta dokumentista haaveileville DOKKINO on kasannut konkreettisen oppaan ”Miten teen oman lyhyen dokumenttielokuvan?”, joka johdattaa nuoren dokumenttielokuvan tekemiseen esitellen elokuvan tekemisen eri vaiheet aina ideoinnista ja käsikirjoituksesta leikkaukseen ja valmiiseen elokuvaan. Kolmas osa ”Elokuvakohtaiset opetusmateriaalit” sisältävät tehtäviä, joiden avulla opettaja voi yhdessä oppilaiden kanssa purkaa DOKKINO-elokuvien aiheita niin yhteiskunnallisen kuin esteettisenkin elokuvakritiikin näkökulmasta. Opetusmateriaali sisältää sekä pohdittavia kysymyksiä että toiminnallisempia tehtäviä, joista opettaja

voi valita luokalleen sopivimmat tehtävät. DOKKINO järjestää Plan Suomi Säätiön kanssa yhteistyössä teemapajoja DOKKINO-näytöksiin osallistuneille luokille. Maksuttomissa 1-2 oppitunnin pituisissa teemapajoissa tarkastellaan elokuvien tematiikkaa lasten oikeuksien näkökulmasta.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Kun lähdetään tutkimaan jotakin tiettyä ilmiötä, on kehittämistutkimuksen keskeisenä osana yleensä jokin ongelma, johon pyritään löytämään ratkaisu. Kun ratkaisu löydetään myös asiantila paranee. (Kananen 2012, 23.) Kehittämistyö on organisaation kasvun ja menestyksen avainsana. Toimintaa tulee jatkuvasti kehittää kannattavuuden, kysynnän ja kasvun edistämiseksi. Organisaatiot, joilla on kykyä sekä itse kehittää toimintaansa että arvioida, paitsi toteutunutta myös tulevaisuuden tilaa, ovat päässeet parhaimpiin tuloksiin. Jatkuvan kehittämistyön kautta organisaation on mahdollista ennakoida toimintaan mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä sekä myös tulevaisuuden kysyntää. (Ojasalo, ym. 2010, 12-13.)

Yleisötutkimuksen, kuten kaikkien tutkimustöiden, tulisi aina lähteä liikkeelle hyvästä suunnitelmasta. Työn tilaajan kanssa on ensin keskusteltava toiminnan kehittämistarpeista sekä tutkimuksen tavoitteista, ja vasta sen jälkeen voidaan edetä eksaktien tutkimuskysymysten määrittelyyn. (Lindholm & Cantell 2011, 62-63.)

Opinnäytetyöni suunnittelu lähti liikkeelle DOKKINO-toiminnan tarkastelusta yhdessä tilaajan kanssa. Yhteisten keskustelujen pohjalta asetin tutkimukselleni seuraavat tutkimuskysymykset:

- Millaisia kehittämistarpeita tapahtumalla on?
- Kuinka tyytyväisiä kävijät ovat?
- Miten DOKKINOn itselleen asettamat tavoitteet toteutuvat sen toiminnan kautta?

Päädyin opinnäytetyössäni käyttämään sekä kvantitatiivista (määrällistä) että kvalitatiivista (laadullista) tutkimusta, jota kutsutaan metodiseksi triangulaatioksi. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistäminen on yleisin tutkimustöissä nähtävä triangulaation muoto. (Kananen 2011, 125-126.) Menetelmänä triangulaatio edistää luotettavuutta, mutta vaatii tutkimusprosessissa enemmän aikaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 233.) Useiden tutkimusmenetelmien käyttö paitsi vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta myös lisää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Triangulaatiota

voidaan käyttää siis myös tutkimusstrategisena valintana. (Kananen 2011, 125-126.) Tavoitteenani oli saada tietoa mediakasvatuksen kentältä eri toimijoiden näkökulmasta. Pyrin triangulaation avulla tuomaan tutkimuksessani esille sekä tapahtuman kävijöiden että asiantuntijoiden äänen.

Kvalitatiivinen tutkimus auttaa hahmottamaan ilmiötä ja luo esiymmärrystä kvantitatiiviselle tutkimukselle, joka edellyttää ilmiön ja muuttujien suhteiden tarkkaa tuntemusta. Kvalitatiivinen aineisto toimii usein kvantitatiivisen tutkimuksen pohjana esimerkiksi haastattelulomakkeen kysymyksiä muotoiltaessa. (Kananen 2011, 125.)

Toteutin kvantitatiivisen tutkimuksen sähköisenä kyselytutkimuksena Webropol-aineistonkeruuhjelman avulla, joka lähetettiin kolmentoista DOKKINO-kaupungin 4.-9. luokkien opettajille. Toiseksi tutkimusmenetelmäksi valitsin ryhmähaastattelun, jonka toteutin puolistrukturoituna haastatteluna DOKKINO-tuottajalle, DocPointin toiminnanjohtajalle sekä DocPointin festivaalikoordinaattorille. Halusin koota yhteen toimintaorganisaation näkemyksiä DOKKINO-toiminnasta, joka toisi paitsi tutkimukselleni tärkeää empiiristä aineistoa myös kyselylomakkeen kannalta mielenkiintoisen vertailukohteen.

Olen tutkimustyössäni peilannut myös omia havaintojani toimiessani DOKKINO-tuottajana. Puolivuotisen työsuhteeni aikana sain tärkeää tietoa tapahtumasta niin ennakkojärjestelyjen kuin kiertuekaupungeissa vierailujen kautta. Vaikka havainnointia tutkimusmenetelmänä ei ole tässä tapauksessa perusteltua käyttää, koska se ei ole tapahtunut tutkimukseni näkökulmasta, tuon työssäni kuitenkin esille kokemukstaustani sekä omia havaintojani työsuhteeni aikana. Havainnoinnin avulla on mahdollista selvittää sellaista tietoa, mitä kyselyn tai haastattelun kautta ei tule esille. Kysely ja haastattelu antaa tietoa siitä, mitä ihmiset ajattelevat ja miten he kokevat sen, mitä ympärillä tapahtuu. Havainnoinnin avulla on puolestaan mahdollista saada tietoa, vastaako ihmisten toiminta todella sitä miten he sanovat toimivansa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 212.)

4.1 Kvantitatiivinen tutkimus: kyselylomake

Kyselylomaketta käytetään usein kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Se mahdollistaa useiden kysymysten esittämisen ja aineiston keräämisen suureltakin ihmisjoukolta. Kyselylomake on ajallisesti ja työmäärältään nähden tehokas menetelmä, jonka tulokset voidaan vaivattomasti analysoida tietokoneen avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 195.)

Laadin DOKKINO-kaupunkien opettajille suunnatun kävijäkyselyn Webropol-aineistonkeruuohjelmalla. Ennen kyselyn lähettämistä hioin lomaketta yhteistyössä tilaajaorganisaation kanssa varmistaakseni, että olen osannut huomioida tutkimukseni sille asetetut tavoitteet. Lomake lähetettiin kaikkien DOKKINO-kiertuepaikkakuntien koulujen opettajille vuoden 2014 kiertuetilanteen mukaisesti. Vuoden 2015 uusia DOKKINO-kaupunkeja ei kyselyssä huomioitu syystä ettei tapahtuma ollut paikkakunnilla vielä vierailut.

Koska koulujen hiihtolomakausi osui juuri samaan aikaan kun kyselylomake valmistui päädyin lähettämään lomakkeen kahden peräkkäisen viikon aikana. Kysely lähti 23.2. Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Porin, Oulun, Kuusamon ja Kuopion koulujen 4.-9. luokkien opettajille ja viikkoa myöhemmin Mikkeliin, Jyväskylään, Tampereelle, Lappeenrantaan ja Vaasaan. Kyselyn sulkeutumista edeltävällä viikolla opettajille lähetettiin muistutusviesti kyselystä. Lähettämisessä hyödynnettiin DOKKINOn omia sähköpostilistoja, joihin on kerätty kaikkien kiertuekaupunkien opettajien sähköpostiosoitteet luokkien 4.-9. osalta. Kyselystä ilmoitettiin myös DOKKINOn Facebook-sivulla, joka on pääasiassa opettajille suunnattu viestintäkanava.

Opinnäytetyöni kyselylomake (Liite 1) muodostui kolmesta osasta: 1. taustatiedot, 2. osallistuminen DOKKINO-tapahtumaan, 3. DOKKINOn sisältö. Kyselylomakkeen avulla haluttiin saada selville paitsi DOKKINossa käyneiden ajatuksia tapahtumasta ja sen mediakasvatuksellisesta sisällöstä myös tietoa niiltä, jotka eivät ole DOKKINO-tapahtumiin koskaan osallistuneet. Kyselyssä oli sekä avoimia että monivalintakysymyksiä yhteensä 25 kappaletta, joista pakollisia oli 15. Taustatiedot -osiossa selvitettiin kävijän eli opettajan ikä, sukupuoli, paikkakunta, oppilaitos, luokka-aste sekä ope-

tettava oppiaine. Ensimmäisen osion kysymykset olivat kaikki pakollisia ja sillä haluttiin saada tietoa vastaajan taustasta.

Toisessa osiossa haettiin vastauksia osallistuvuutta mittaaviin kysymyksiin. Vastaja kysyttiin aluksi oliko hän osallistunut koskaan DOKKINO-tapahtumaan. Mikäli vastaus oli myöntävä, jatkoi vastaaja lomakkeen täyttämistä normaalissa järjestyksessä edeten seuraavaan kysymykseen. Vastajalta kysyttiin tarkentavia kysymyksiä liittyen käyntimääriin, paikkakuntaan sekä selvitettiin osallistumiseen vaikuttaneita syitä.

Mikäli vastaaja ei ollut käynyt tapahtumassa, vastaaja ohjattiin suoraan seuraavan pakolliseen kysymykseen, jolla haettiin tietoa, siitä mistä vastaaja on tapahtumasta kuullut vai kuuleeko siitä nyt ensimmäisen kerran. Tämän jälkeen kieltävästi vastanneelta kysyttiin vielä tarkempia syitä siihen miksi tämä ei ole tapahtumaan koskaan osallistunut. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi haluttiin avoimella vastauksella antaa mahdollisuus kommentoida asiaa omin sanoin ja kenties tuomaan esille jotakin mitä vastauksissa ei ole osattu huomioida. Myös ei-kävijöiden vastaukset haluttiin huomioida tulevissa kehitysehdotuksissa. Sen vuoksi kyselyssä annettiin vastausmahdollisuus myös niille, jotka eivät ole tapahtumassa koskaan vierailleet.

Kolmannessa osiossa haettiin mielipiteitä muun muassa DOKKINO-elokuvista sekä opetus- ja painomateriaaleista. Kysymyksillä haluttiin selvittää, mitä mieltä opettajat ovat DOKKINO-elokuvista, opetusmateriaaleista ja minkä verran he ovat käyttäneet materiaaleja opetuksessaan. Vastajalta kysyttiin myös mielipiteitä DOKKINO-katalogista sekä ajatuksista DOKKINOn järjestämistä elokuvaverstaista. Kyselyn lopussa esitettiin väittämiä, jotka koskivat laajasti DOKKINO-toimintaa. Väittämien avulla haettiin tietoa muun muassa siitä mitä mieltä opettajat ovat tapahtuman sijainnista, maksullisuudesta, tiedotuksesta ja mediakasvatuksellisesta luonteesta. Lopuksi vastaaja sai antaa omin sanoin palautetta DOKKINOSTA.

4.2 Kvalitatiivinen tutkimus: puolistrukturoitu ryhmähaastattelu

Kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus keskittyy satunnaisotoksen sijaan kohdejoukkoon, joka on tarkoin valikoitu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään menetelminä mm. teemahaastattelua, ryhmähaastattelua ja osallistuvaa havainnointia. Menetelmillä pyritään tuomaan haastateltavien mielipiteet ja näkökulmat hyvin esille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 164.)

Käytin opinnäytetyöni toisena aineistonkeruumenetelmänä haastattelua, jonka tavoitteena oli kartoittaa henkilöstön kokemuksia DOKKINO-toiminnasta ja sen tärkeydestä sekä saada tietoa tapahtuman kehittämistarpeista ja tulevaisuuden näkymistä. Haastattelu antaa tietoa haastateltavan ajatuksista, tunteista, kokemuksista ja näkemysistä. Haastateltava tuo haastattelutilanteeseen aina aiemmat kokemuksena, joka määrittää sitä miten haastattelua tulkitaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41.)

Haastattelin nykyistä DocPointin toiminnanjohtajaa Ulla Bergströmiä, DOKKINO-tuottajaa Emilia Wahlbergia sekä DocPointin festivaalikoordinaattoria Liina Sipilää, joka toimii myös osan vuotta DOKKINOn tuottajana. Valitsin haastateltaviksi henkilöitä, joilla on pitkäaikaista kokemusta DOKKINOn parissa työskentelystä sekä motivaatiota kehittää tapahtumaa. Onnistuneen haastattelun salaisuutena on usein juuri haastateltavan oma motivaatio. Haastateltava voi antaa pintapuolisia vastauksia, mikäli hänellä on muuta ajateltavaa tai kova kiire. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 126.)

Päädyin ryhmähaastatteluun syystä, että uskoin haastattelutilanteen paitsi tuovan esille jokaisen haastateltavan tietotaitoa oman työnkuvansa osalta myös tukevan vastausten antamista. Ryhmähaastattelu on aineistonkeruumenetelmänä tehokas, koska sen avulla voidaan kerätä tietoa samanaikaisesti useammalta henkilöltä. Menetelmä on paitsi nopea myös siinä mielessä hyödyllinen, että ryhmähaastattelutilanne voi parhaimmillaan auttaa vastaajia muistamaan asioita paremmin kuin yksilöhaastattelussa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ryhmähaastattelu oli luonteeltaan puolistrukturoitu haastattelu. Olin laatinut haastattelun kysymysrunгон ennalta (Liite 2), jonka mukaisesti etenimme haastattelussa, mutta tilanteen keskustelevainen ilmapiiri toi esille sekä uusiakin kysymyksiä että

hyppyjä kysymyksestä toiseen. Puolistrukturoidulle haastattelulle on tyypillistä, että haastattelu sisältää elementtejä, joita on ennalta suunniteltu kuten vaikka valmis kysymysrunko, mutta haastattelu elää vielä itse haastattelutilanteessa esimerkiksi kysymysjärjestyksen muutoksena (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47).

Ryhmähaastattelu tapahtui DocPointin toimistolla 25.2, joka oli kaikille osapuolille sopiva niin ajallisesti kuin sijainninkin suhteen. Käytin itse toimistotiloja myös opinäytetyöni kirjoittamiseen, joka mahdollisesti sen, että haastattelun ajankohdasta oli helppo sopia paikan päällä. Kerroin aluksi haastateltaville, että tulen nauhoittamaan haastattelun ja ohjeistin heitä vastaamaan kysymyksiin oman työnsä näkökulmasta. Toivoin toiminnanjohtaja Bergströmin keskittyvän kysymyksissä erityisesti hallinnolliseen näkökulmaan ja DOKKINO-tuottaja Wahlbergin sekä festivaalikoordinaattori Sipilän puolestaan käytännön järjestelyihin ja yhteistyöhön opettajien sekä kaupunkien kanssa. Haastattelussa oli ennalta laadittuja kysymyksiä kahdeksan, mutta keskustelussa käsiteltiin myös kysymysrunгон ulkopuolisia asioita. Haastattelu kesti noin 45 minuuttia.

Aineisto on tapana litteroida tutkimustyössä ennen johtopäätöksien tekemistä. Aineisto voidaan litteroida joko kokonaan tai ainoastaan tiettyjen teemojen osalta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 222.) Päädyin litteroimaan koko haastattelun, jolla pyrin myös vahvistamaan tutkimukseni luotettavuutta. Tutkimukseni reliaabelius- ja validiteettinäkökulmaa käsittelen seuraavassa luvussa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustyön tärkein vaihe on analysoida, tulkita ja tehdä johtopäätöksiä. Analyysi kertoo tutkijalle millaisia vastauksia tutkimukselle asetettuihin ongelmiin on löydetty. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 229.)

Analysoin kvantitatiivisen tutkimukseni kävijäkyselyn tulokset Webropol-työkalun avulla esittäen aineistoani tilastojen ja numeroiden muodossa. Laskin myös samankaltaisista avoimista vastauksista prosenttilukuja. Kvalitatiivisen aineiston eli haastattelun analysoin aineistolähtöisen sisältöanalyysin kautta, jota avaan enemmän myöhemmin tässä luvussa.

5.1 Kyselylomake

Lähetin kävijäkyselyn 9818 opettajalle, jotka saivat kutsun vuoden 2014 DOKKINO-tapahtumiin. Kutsutuista opettajista 955 henkilöä myös osallistui DOKKINOon vuonna 2014. Kyselyyn tuli vastauksia 146, jonka lisäksi kysely oli avattu 81 kertaa ilman lähettämistä. Vastausprosentti suhteessa kaikkiin kävijäkyselyn saaneihin on 1,47 %. Kyselyyn vastanneista 146:sta henkilöstä 110 oli osallistunut tapahtumiin, 36 ei. Voidaan siis todeta, että vuonna 2014 DOKKINOon osallistuneista opettajista 11,52 % vastasi myös kyselyyn. Ei-kävijöiden osuus kaikista kyselyn saaneista henkilöistä on 0,37%. Mikäli kyselyyn vastanneet ei-kävijät suhteutetaan kaikkiin ei-kävijöihin, joille kysely on lähetetty on vastausprosentti 0,41 %.

Kävijäkysely suunnattiin jokaiselle DOKKINOon vierailemalle paikkakunnalle, joista kaikista oli tavoitteena saada tuloksia. Tämä ei kuitenkaan toteutunut täysin odotuksieni mukaisesti ja maantieteellisesti vastaukset jäivät hyvin suppeaksi (Kuvio 1). Kysely lähetettiin sähköpostitse opettajille saatekirjeen kanssa. Saatekirjeessä pyrin tuomaan esille vastausten merkitystä tapahtuman kehittämiseksi. Olin ennakoinut, että opettajat ovat kohderyhmän näkökulmasta haastavia tutkittavia kiireisen aikataulunsa ja työmääränsä vuoksi ja siitä syystä pyrin pitämään kyselyn lyhyenä ja mahdollisimman selkeänä.

Päädyin työssäni tarkastelemaan kyselyn tuloksia sekä tapahtumaan osallistuneiden että ei-kävijöiden näkökulmasta. Kyselyyn vastanneista 146:sta noin 75% oli myös osallistunut DOKKINO-tapahtumiin. Neljännes (24,66 %) vastaajista ei ollut tapahtumissa koskaan käynyt. Tuloksissa korostuivat tapahtumissa käyneiden mielipiteet, mikä oli tutkimukseni tavoitteiden kanssa linjassa. Työni päätavoitteena oli selvittää kävijöiden tyytyväisyyttä, mutta tapahtuman kehittämistä ajatellen minua kiinnosti myös tarkastella ei-kävijöiden vastauksia. Maantieteellisistä eroista ja erityispiirteistä ei ollut perusteltua tehdä johtopäätöksiä vastausmäärien ollessa muutamien kaupunkien kohdalla sen verran vähäisiä.

5.1.1 Taustatiedot

DOKKINO-toiminnan kehittämisen kannalta taustatietojen tarkastelu ei ole kävijäprofiilin muodostamisen näkökulmasta olennaista, koska tapahtuman halutaan tavoittavan kaikki kiertuepaikkakuntien 4.-9. luokkien opettajat, joille tapahtumaa markkinoidaan. Toisaalta vastauksien osalta on tärkeää huomioida, minkä ikäryhmän opettajana vastaaja toimii ja mitä oppiaineita hän opettaa. Näin saadaan selville, että minkä ikäryhmän ja oppiaineen opettajat ovat kyselyyn vastanneet. Toiminnan tarkastelun kannalta on kiinnostavaa tietää, missä oppiaineissa esimerkiksi DOKKINOn opetusmateriaaleja käsitellään. DOKKINO-tapahtuma on suunnattu kahdelle eri ikäryhmälle: 4.-6. luokkalaisille sekä yläkoululaisille. Jotta kyselyn tuloksia voidaan yleistää koskemaan koko DOKKINO-toimintaa, on tärkeää, että vastauksia tulee molempien ikäryhmien opettajilta.

Kyselyyn vastasi 105 naispuolista ja 41 miespuolista opettajaa. Vastaajista 80 opetti alakoululaisia, 51 yläkoululaisia ja 15 molempia. Voidaan siis todeta, että kyselyn tuloksia on perusteltua yleistää koskemaan koko toimintaa. Kyselyn vastaajista reilu puolet (54,79 %) toimi luokanopettajana ja reilu kolmannes aineenopettajana (34,25 %). Lähes viidennes vastaajista toimi myös luokanvalvojana (19,18 %). Loput vastaajista toimi muun muassa apulaisrehtorina (4,79 %) ja rehtorina (1,37 %), erityisopettajana ja erityisluokanopettajana (8,22 %) sekä oppilaskunnanohjaajana (1,37 %). Yläkoulun aineenopettajista selvä enemmistö toimi äidinkielen (45,24 %) ja kuvatai-

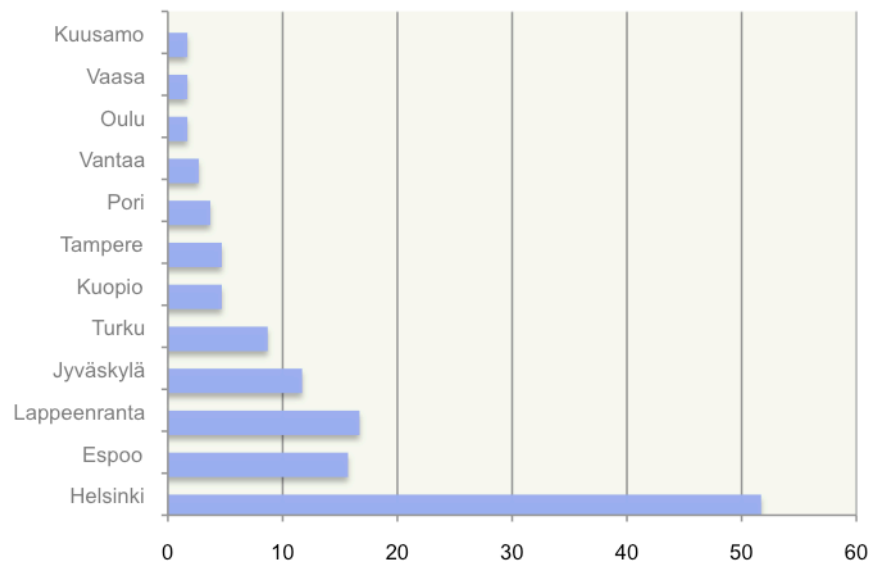
teen (19,05 %) opettajana. Tulos ei sinänsä yllätä koska äidinkielen ja kuvataiteen opetuksessa mediakasvatuksellisia sisältöjä käsitellään enemmän kuin muissa oppiaineissa. Tämä voi puolestaan vaikuttaa DOKKINO-tapahtumaan osallistumiseen tai kiinnostukseen vastata mediakasvatusalaan liittyvään kävijäkyselyyn.

5.1.2 Osallistuminen DOKKINO-tapahtumaan

Kyselyyn vastanneista 110 oli osallistunut DOKKINO-tapahtumaan ja 36 ei ollut tapahtumassa koskaan käynyt. Yli puolet myöntävästi vastanneista (55,45 %) oli osallistunut DOKKINOon 2-4 kertaa, reilu kolmannes (34,55 %) oli käynyt tapahtumassa kerran ja 10 % vastaajista oli osallistunut 5-10 kertaa. Tutkimuksessa korostuu selvästi tapahtumassa useita kertoja käyneiden ääni, mikä saattaa osaksi johtua siitä, että vastaajalla on motivaatiota kehittää tapahtumaa ja mahdollisesti halua osallistua siihen myös jatkossa.

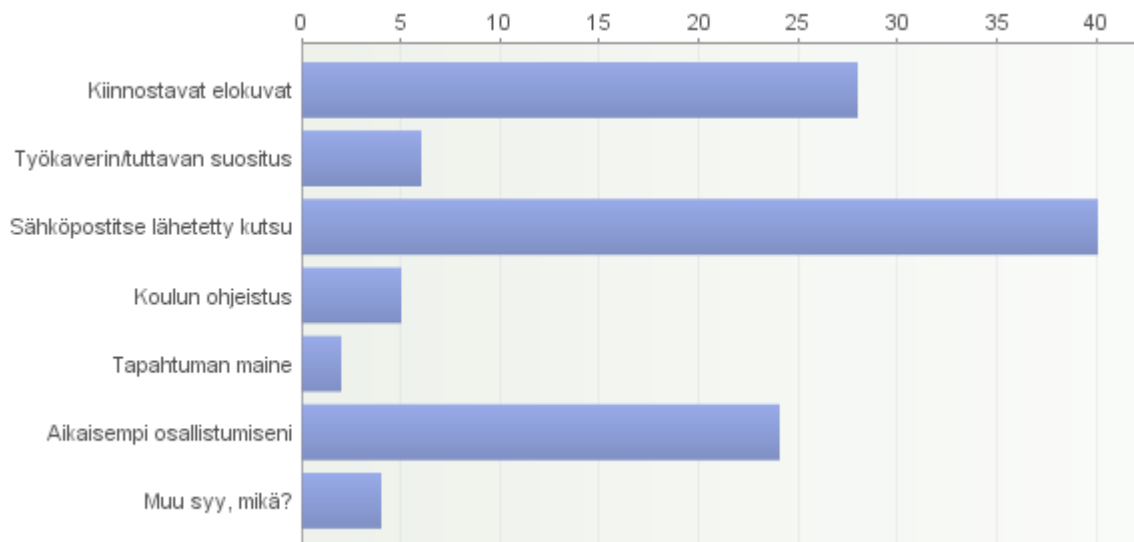
Kyselyyn vastanneista kävijöistä 35 % oli osallistunut Helsingin DOKKINO-tapahtumaan. Helsinkiläisten opettajien aktiivisuus kyselyyn vastaamisessa selittyy opettajamäärän lisäksi todennäköisesti myös sillä, että se on viimeisin kyselyä edeltävä kiertuepaikkakunta ja tapahtuma on vielä hyvin opettajien muistissa. Helsingin viisipäiväinen tapahtuma DocPointin yhteydessä kerää myös kävijöitä runsaasti enemmän kuin muissa kaupungeissa. Erityisesti kevään kiertuepaikkakuntien kohdalla tapahtumasta alkaa olla jo vuosi, joka mahdollisesti vaikuttaa vastausmotivaatioon. Ideaalitalanne olisikin saada vastauksia opettajilta heti tapahtuman jälkeen, joka lisäisi myös tutkimuksen luotettavuutta.

DOKKINO on vuosien aikana vakiinnuttanut asemansa useissa kaupungeissa ja palaute on ollut melkein poikkeuksetta hyvin positiivista. Toivoin, että myönteiset kokemukset osallistumisesta etenkin niiden kaupunkien kohdalla (Pori, Jyväskylä, Tampere), joissa katsojaluvut ovat olleet korkeat vuosi toisensa jälkeen, olisivat vaikuttaneet vahvemmin vastausaktiivisuuteen. Tämä ei kuitenkaan toteutunut odotuksieni mukaisesti.

Kuvio 2: DOKKINOn kävijäkyselyyn vastanneet kaupungeittain (N=146)

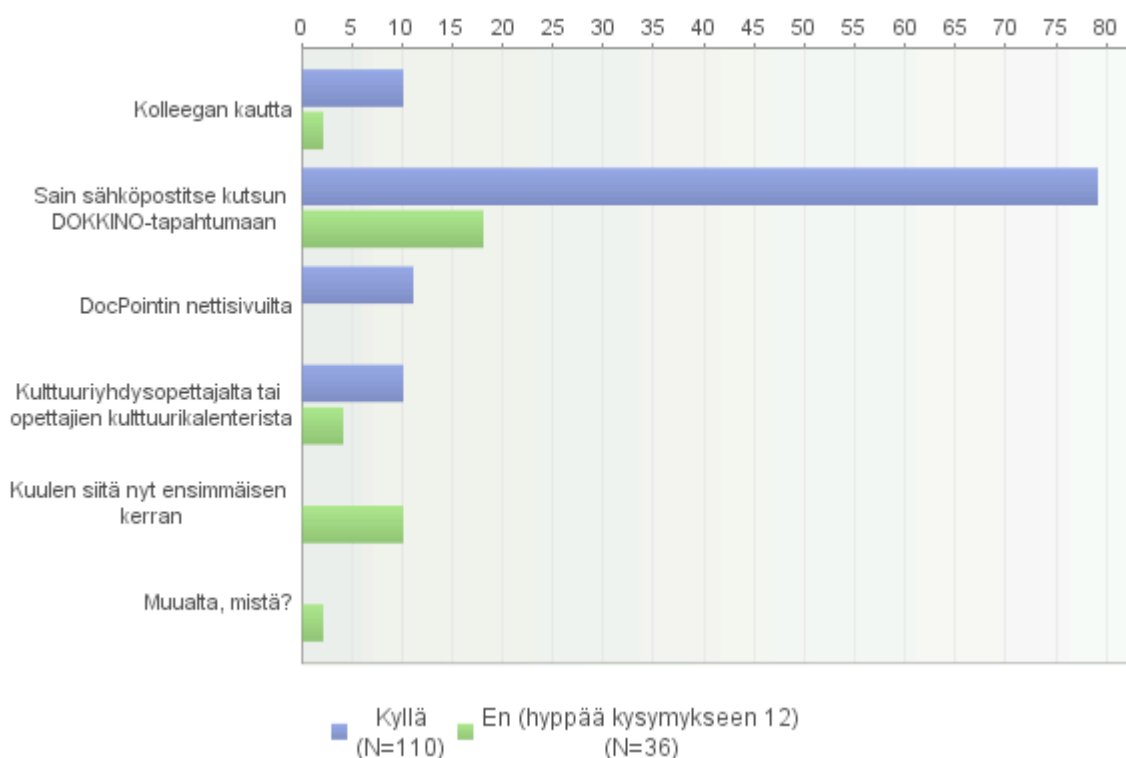
Yli kolmannes vastaajista (36,70 %) piti sähköpostitse lähetettyä kutsua syynä tapahtumaan osallistumiseensa (Kuvio 2). Myös aiempi osallistuminen sekä kiinnostavat elokuvat vaikuttivat osallistumiseen merkittävästi.

Kuvio 3: Vastaajan motiivit osallistua DOKKINO-tapahtumaan (N=109)

Kyselystä ilmeni, että yli 70 % vastaajista, jotka olivat käyneet DOKKINO-tapahtumassa saivat myös tiedon siitä sähköpostitse lähetetyn kutsun myötä. Joka

kymmenes vastaaja sai tiedon joko DocPointin verkkosivuilta, kollegalta, kulttuuriyhdysopestajalta tai opettajien kulttuurikalenterista. Vastajista, jotka eivät olleet DOKKINOssa koskaan vierailleet tasan puolet oli saanut tiedon DOKKINOsta sähköpostitse lähetetyn kutsun kautta. Melkein kolmannes (28 %) ei-kävijöistä kuuli tapahtumasta ensimmäisen kerran vasta kyselyyn vastattaessa.

Kuvio 4: Vastajien tiedonsaanti tapahtumasta. Kävijät=kyllä, (N=110) Ei-kävijät=En (N=36)

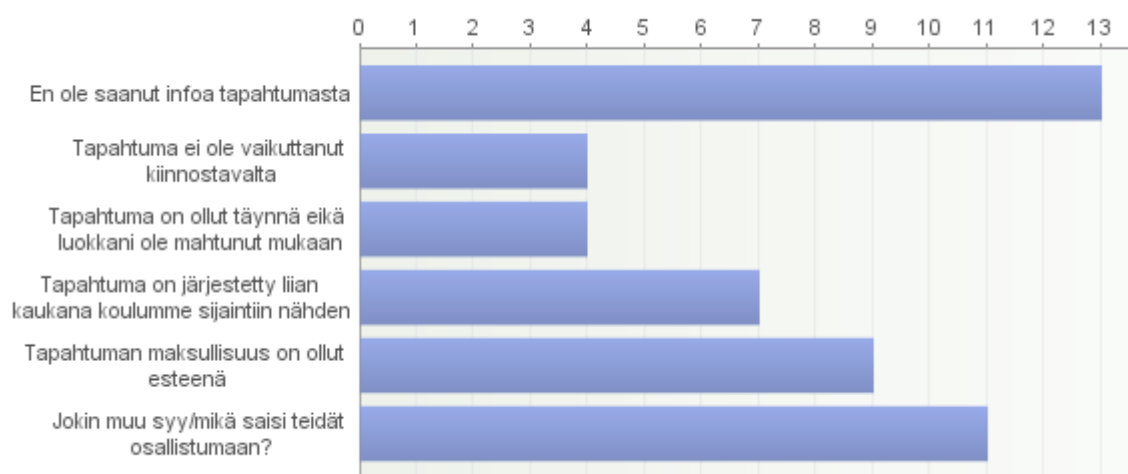
Yleisin syy siihen, ettei vastaaja ollut osallistunut tapahtumaan oli monivalintakysymyksen tulosten perusteella se ettei tieto tapahtumasta ollut tavoittanut henkilöä. Yli 36% vastajista kertoi ettei ollut saanut infoa tapahtumasta. Kutsu DOKKINOon lähetetään kaikkien DOKKINO- paikkakuntien 4.-9. luokkien opettajille ja samoille henkilöille on lähtenyt myös tämän opinnäytetyön kävijäkysely. Tämän tiedon nojalla todennäköisintä onkin ettei opettaja ole avannut kutsua sisältänyttä sähköpostia, sähköpostikansio on ollut täynnä tai viesti on mennyt roskapostikansioon. DOKKINON puolivuotinen tuottaja sekä DocPointin festivaalikoordinaattori Liina Sipilä toteaaakin, että toiminnan hyvistä tuloksista huolimatta opettajien tiedottaminen on aina haaste

ja se, miten opettajat saadaan avaamaan sähköposti, lukemaan tieto ja päätyään tapahtuman verkkosivulle. Sipilä ei kuitenkaan suhtaudu tulokseen synkästi. (Sipilä 2015.)

”Sehän on hirvittävän positiivinen ongelma verrattain siihen ettei tapahtumassa käytäisi, koska elokuvat vaikuttavat huonoilta.” (Sipilä 2015.)

Joissakin kaupungeissa DOKKINO saa tiedotusapua kaupungin yhteyshenkilöiltä etenkin, jos ilmoittautumistilanne näyttää kovin vähäiseltä. Helsingissä tapahtumasta tiedottaa eri mediakasvatusalan järjestöt ja tapahtumasta on maininta myös opettajien kulttuurikalenteri Kultuksessa. Jokaiseen kouluun on kuitenkin mahdollonta alkaa lähettämään esimerkiksi julisteita tai katalogeja tiedotuksen tehostamiseksi.

Neljännes vastaajista ei ollut osallistunut tapahtumaan maksullisuuden vuoksi ja avoimet vastaukset mukaan luettuna noin 22 % vastaajista koki tapahtumapaikan olevan liian kaukana koulunsa sijaintiinsa nähden. Reilu 30 % vastanneista valitsi vastausvaihtoehdon ”jokin muu syy/mikä saisi teidät osallistumaan”, jossa vastaajalla oli mahdollisuus kertoa myös omin sanoin miksei ole tapahtumaan osallistunut tai mikä mahdollisesti edesauttaisi osallistumista. Vastauksista ilmenee, että muun muassa ajanpuute (11,11 %) ja lukujärjestys (5,56 %) ovat yleensä osallistumisen esteenä.

Kuvio 5: Kysymys ei-kävijöiden syistä olla osallistumatta tapahtumaan. (N=36)

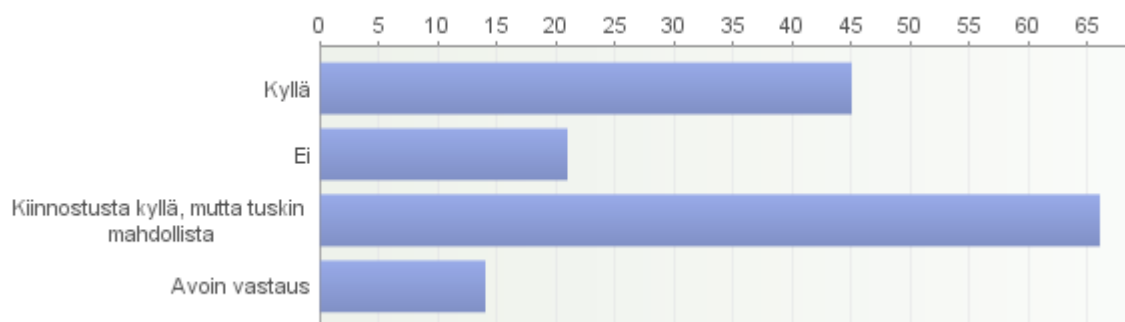
Kyselystä ilmeni, että noin puolet tapahtumaan osallistuneista vastaajista käy DOKKINOssa yhtä usein tai yhtä harvoin kuin ennenkin. Neljännes (25 %) vastaajista kertoi käyvänsä tapahtumassa nykyään useammin. Viidennes (20 %) vastanneista ei osannut sanoa onko tapahtumaan osallistuminen muuttunut vuosien varrella.

Opettajilta kysyttiin myös olisiko heillä kiinnostusta ja mahdollisuutta osallistua, mikäli DOKKINO järjestäisi useamman päivän pituisia dokumenttielokuvapainotteisia ”Dokkarileirikouluja”. Joka kolmas (30 %) vastaaja oli kiinnostunut ehdotuksesta. Hieman alle puolet (45 %) vastaajista kertoi olevansa kiinnostunut, mutta osallistuminen olisi tuskin mahdollista. Noin 15 % vastaajista ei ollut kiinnostunut laisinkaan. Avomissa vastauksissa tuli esille, että ajatusta pidettiin hyvänä, mutta osallistumista todennäköisesti rajoittaisivat niin aikataululliset kuin resurssisytyt.

Mahdollisesti, jos yöpymiset kotona, jotta kulut jäisivät mahdollisimman pieniksi (Lomake 41).

Kiinnostaa kyllä mutta valmistavassa opetuksessa (yksi vuosi) ei ole aikaa tai resursseja (ei vanhempaintoimikuntaa) järjestää leirikouluja. Lisäksi uusia oppilaita tulee milloin tahansa, joten rahan keruu ja muut järjestelyt ovat mahdottomia hoitaa. (Lomake 66).

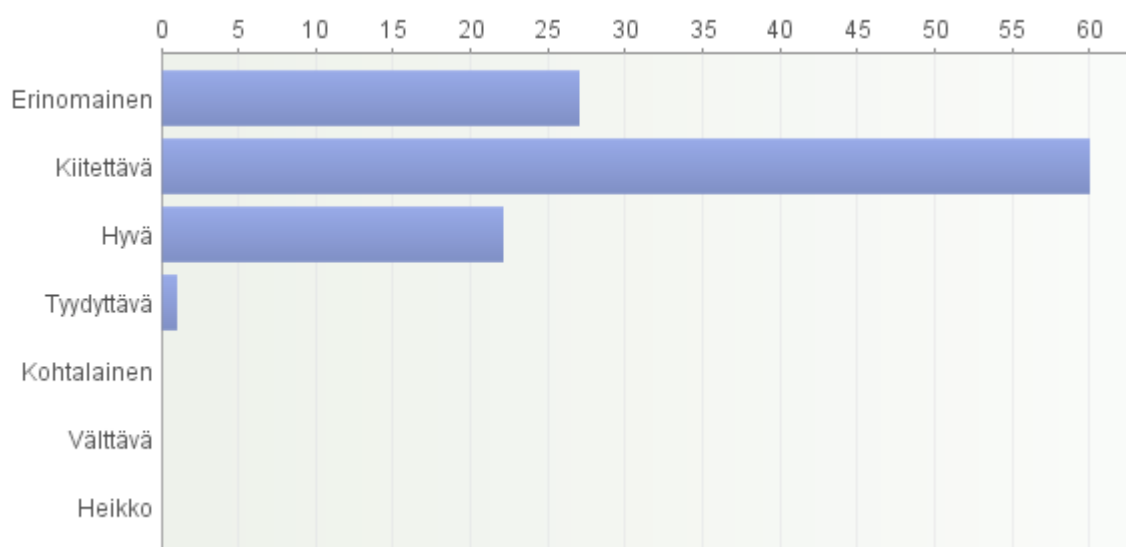
Oppilaiden irrottaminen useamman päivän ajaksi on melkoisen vaikeaa käytännössä, vaikka idea sinällään on hyvä (Lomake 80).

Kuvio 6: Vastaajien kiinnostus osallistua dokumenttipainotteiseen dokkarileirikouluun. (N= 146)

5.1.3 DOKKINOn sisältö

DOKKINO-tapahtumiin osallistuneista vastaajista yli puolet (55 %) antoi DOKKINO-elokuville arvosanan kiitettävä. Noin 25 % vastaajista piti elokuvia erinomaisina ja 20 % hyvänä. Vain yksi vastaaja antoi elokuville arvosanan tyydyttävä. DocPointin festivaalikoordinaattori Liina Sipilä kertoo, että ohjelmiston kasaaminen on haastavaa, koska tapahtuma lähtee sisällöstä. Niin oppilaiden kuin opettajien reagointia mietitään tarkasti ohjelmistoa suunniteltaessa. Positiiviset palautteet myös ohjelmiston ”haastavammista” elokuvista ovat vahvistaneet mielikuvaa, että ohjelmisto on hyvä ja monipuolinen, joka taipuu moneen makuun. (Sipilä 2015.)

Kuvio 7: Tapahtumaan osallistuneiden vastaajien arvosana DOKKINO-elokuville (N=110)

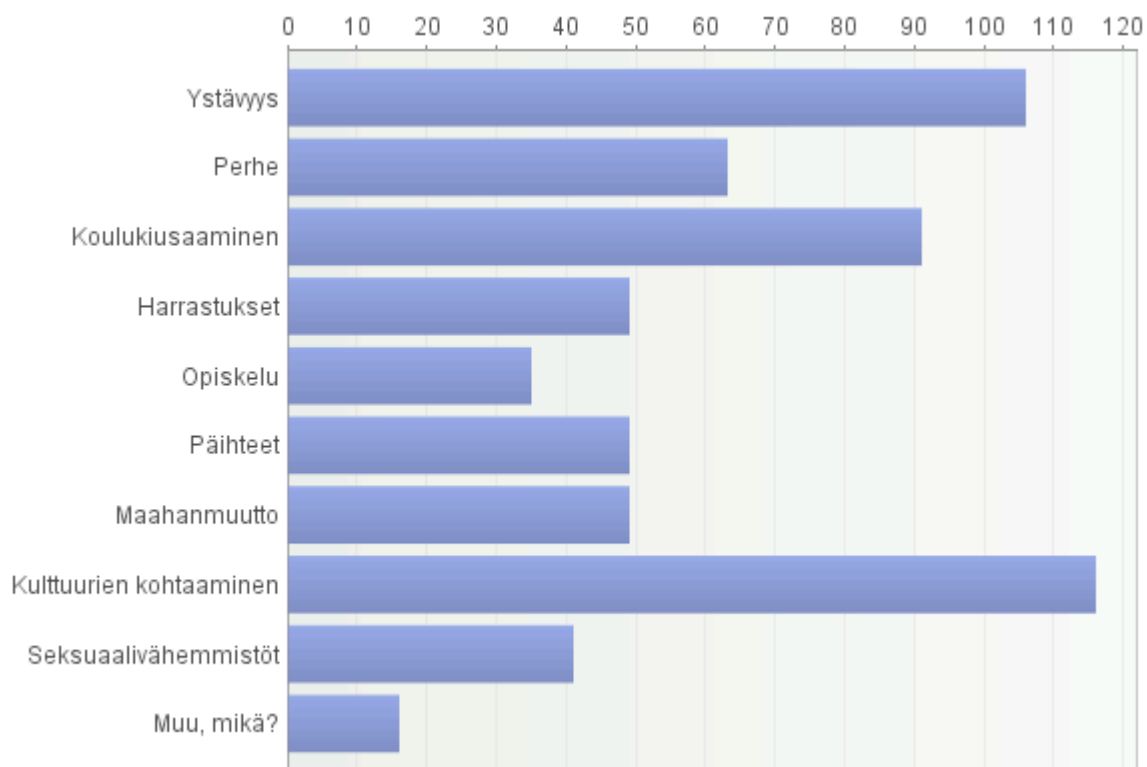
Avoimessa palautteessa DOKKINO-elokuville tuli vahvasti esille tyytyväisyys sisältöä kohtaan. Opettajat korostivat elokuvien olevan jotakin mitä oppilailla ei muuten olisi mahdollisuutta nähdä.

Elokuvat olivat kiinnostavia ja aiheet koskettavia, lapset tarvitsevat tämän kaltaista ohjelmaa, mikä puhuttelee heitä. Elokuvat olivat laadukkaita ja heti alusta alkaen minulla oli luottamus siihen, että olimme oikean kohderyhmän elokuvissa. Kiitos hienosta leffareissusta! (Lomake 59.)

Mielenkiintoisia elokuvia kaikki, jotka olen vuosien varrella nähnyt. Erilaisia elokuvia, kuin mitä itse tai oppilaat muuten kävisi katsomassa. (Lomake 68.)

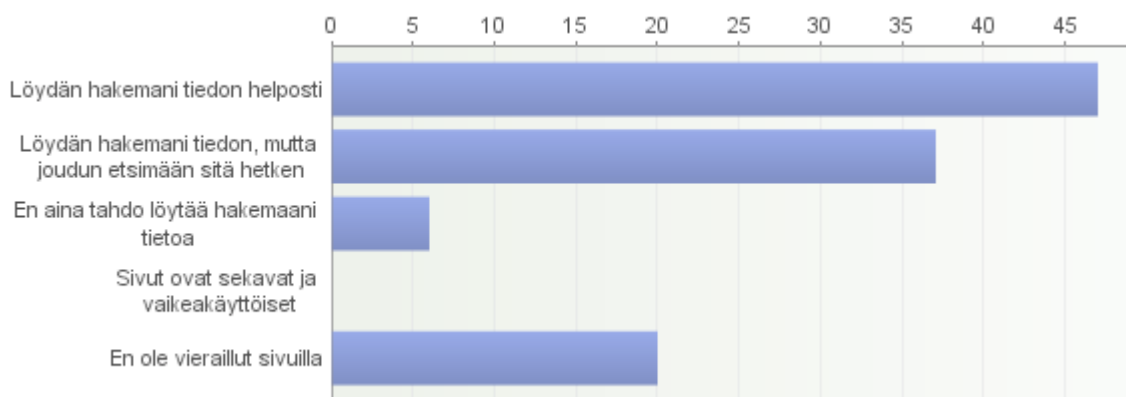
Elokvat olivat temaattisesti täysosuma erityisryhmälleni ja työskenteimme erinomaisten elokuvien opetusmateriaalien ohjeiden avulla koulussa myöhemmin (Lomake 86).

DOKKINO-elokuvat kootaan vuosittain vaihtuvan teeman ympärille kahdeksi näyttökokonaisuudeksi. 4.-6. luokkalaisille ja yläkoululaisille on omat esityssarjansa. Vuoden 2014 DOKKINO-teemana oli ”Yli esteiden”. Elokvissa käsiteltiin muun muassa vanhenemista ja läheisen menettämistä, elämää vastaanottokeskuksessa ja matkaa television laulukilpailussa. Kyselyyn vastanneista noin 80 % toivoi näkevänsä DOKKINO-elokuvia kulttuurien kohtaamisesta. Myös ystävyys (72,6 %), koulukiusaaminen (62,33 %) ja perhe (43,15 %) olivat vastaajia kiinnostavia teemoja.

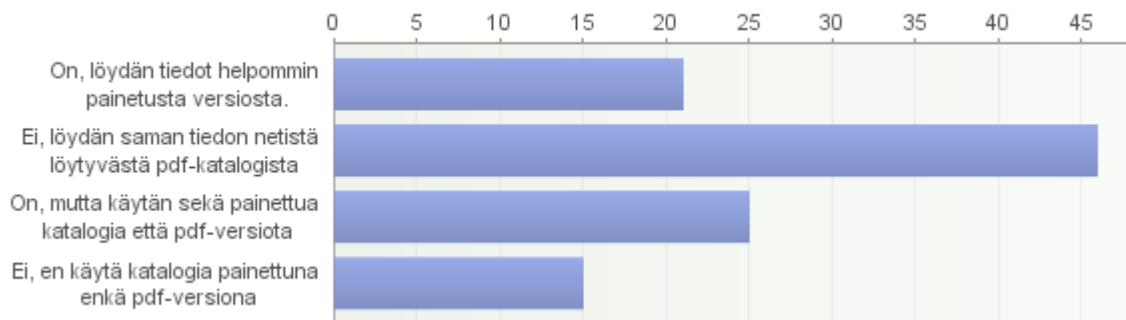
Kuvio 8: Aiheet, joita DOKKINO-elokuvien toivotaan käsiteltävän. (N=146)

Reilu 40 % vastaajista, jotka olivat osallistuneet DOKKINO-tapahtumiin kertoi löytävänsä hakemansa tiedon helposti DOKKINOn verkkosivulta. Noin joka kolmannes (34 %) vastaajista sanoi löytävänsä tiedon hetken etsimisen jälkeen. Tulosten perusteella voidaan siis todeta, että verkkosivut ovat pääosin selkeät. Tosin lähes viidennes (19 %) DOKKINOon osallistuneista vastaajista kertoo ettei ole koskaan käynyt DOKKINOn verkkosivulla. Myöskään ei-kävijöistä hieman yli 80 % ei ole koskaan vierailut sivuilla. Opettajat ohjataan ilmoittautumislomakkeeseen linkin kautta sähköpostitse lähetetyssä kutsussa. Opettajien ajanpuute perehtyä koulun ulkopuolisiin tapahtumiin on mahdollisesti yksi asiaan vaikuttavista tekijöistä. Verkkosivuista ja sen monipuolisesta sisällöstä tiedotetaan aktiivisesti niin kutsuissa, itse tapahtumassa kuin kiitoskirjeissä. Toiminnassa kannattaa jatkossa pyrkiä tiedottamaan verkkosivuista yhä selkeämmin ja tuoda esille sen tarjoamaa sisältöä myös muissa yhteyksissä kuin sähköposteissa. Yhtälailta on tärkeää, että sivut löytyvät mahdollisimman selkeästi DocPointin verkkosivujen yhteydestä.

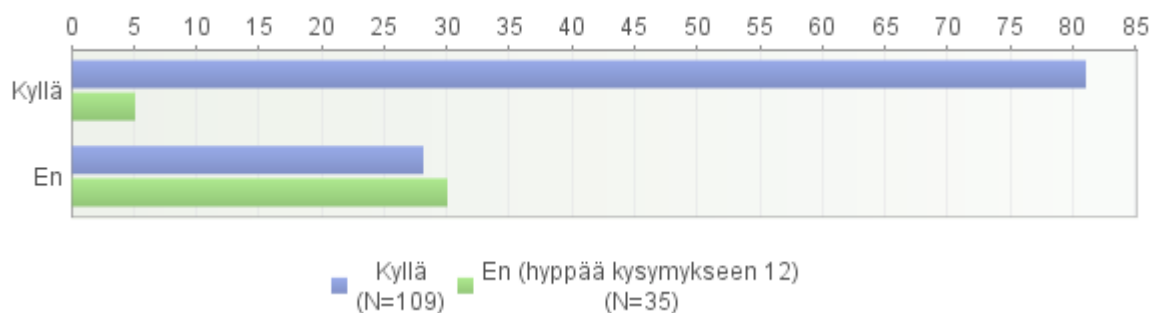
Kuvio 9: Kävijöiden mielipide DOKKINOn verkkosivuista. (N=110)

Tapahtumaan osallistuneista vastaajista vajaa viidennes koki painetun DOKKINO-katalogin tarpeelliseksi. Yli 40 % sanoi löytävänsä saman tiedon netistä löytyvästä pdf-katalogista. Kuitenkin reilu viidennes (23 %) sanoi käyttävänsä sekä painettua että pdf-katalogia. Noin 14 % tapahtumiin osallistuneista vastaajista kertoi ettei käytä kumpaakaan. Tulosten pohjalta on perusteltua sanoa, että sekä painetulle että pdf-katalogille löytyy tarvetta kohtalaisen tasapuolisesti.

Kuvio 10: DOKKINO-katalogin tärkeys kävijöiden mielestä. (N=107)

Kyselyn tuloksista ilmeni, että noin 75 % vastaajista, jotka ovat käyneet DOKKINO-tapahtumissa on käyttänyt DOKKINOn tuottamia opetusmateriaaleja. Neljännes vastaajista ei siis ole hyödyntänyt materiaaleja laisinkaan. Mielenkiintoista on, että 14 % ei-kävijöistä kertoi kuitenkin käyttäneensä DOKKINOn opetusmateriaaleja. Opettajat saavat suoraan linkin materiaaleihin sähköpostitse lähetetyn kutsun kautta. Materiaalit ovat selkeästi esillä myös DOKKINOn verkkosivulla. Osa tehtävistä ei edellytä osallistumista DOKKINO-näytökseen.

Kuvio 11: Oletteko hyödyntäneet DOKKINOn opetusmateriaaleja? Kävijät N=109, Eikävijät N=35

Noin 85 % opetusmateriaaleja hyödyntäneistä sanoi käyttäneensä materiaaleja jonkin verran. Noin joka kymmenes (10,59 %) vastaajista kertoi käyttäneensä niitä paljon. Vajaa 5% vastaajista kertoi hyödyntäneensä materiaaleja muutaman kerran, mutta ei olleensa niihin tyytyväinen. Yksi vastaaja koki kaipaavansa monipuolisempia

tehtäviä. Kyselyn vapaasanaisessa palautteesta tuli pääosin esille tyytyväisyys materiaaleja kohtaan.

Kiitos kun oppilaat voivat maksutta osallistua tapahtumaan. Elokuviin on ollut hyvät oheismateriaalit käsittelyn tueksi. (Lomake 126.)

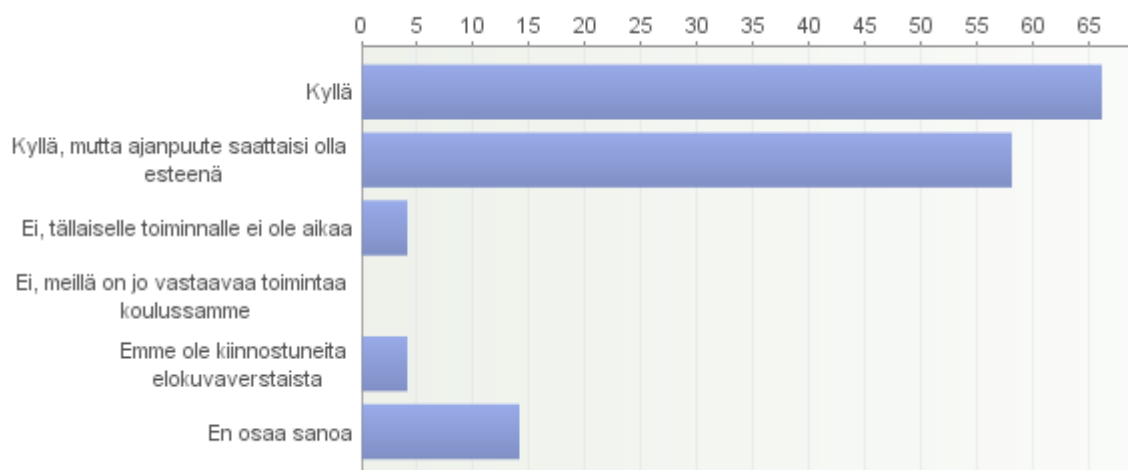
Kiitos tapahtuman järjestäjille ja oppimateriaalin tuottajille (Lomake 80).

Tyytymättömyys materiaaleihin voisi puolestaan osaksi selittyä sillä, että paketti koetaan jopa liian monipuoliseksi ja laajaksi.

Oppimateriaalit ovat hyvin laajat ja monipuoliset. Ehkä jopa liian... Tiivistetympikin paketti voisi riittää, koska sopivien tehtävien etsimiseen laajasta paketista kuluu jo aika tavalla aikaa. Toki laajempikin materiaali on hyvä olemassa mahdollisia laajempia projekteja varten. Jokaiseen elokuvaan liittyen voisi kuitenkin olla hiukan tiiviimpikin perustehtävien paketti. (Lomake 73.)

Tehtäväpaketti olisi voinut olla tiiviimpi. Eli vähemmän=enemmän. (Lomake 146.)

DOKKINO-toiminnan laajentuessa pienemmille paikkakunnille tulee vastaan monenlaisia haasteita. Yksi näistä on elokuvateattereiden puute erityisesti pienten kaupunkien kohdalla. Kuusamossa DOKKINO-tapahtuma yhdistetään uintipäivään, jolloin koulujen on kannattavampaa lähteä kauempaakin. DOKKINOon tulee miettiä jatkossa voisiko se itse olla aktiivinen asian kehittämässä ja uudenlaisten katselutapojen ja omaehtoisen tekemisen edistäjänä, toteaa DocPointin toiminnanjohtaja Ulla Bergström. (Bergström 2015.) DOKKINO-toiminta haluaa kannustaa nuoria tekemään elokuvia järjestämällä koululuokille elokuvaverstaita, joissa koululaiset pääsevät itse tekemään omia dokumenttielokuviaan sekä tutustumaan kameran toiselle puolelle. Vuonna 2014 DOKKINO-verstaita järjestettiin viidellä paikkakunnalla (Vaasa, Lappeenranta, Pori, Kuusamo, Mikkeli) ja niissä valmistui kuusitoista elokuvaa. Vuonna 2015 verstaatoimintaa on tarkoitus laajentaa entisestään. Kyselyyn vastanneista opettajista lähes puolet (45 %) on kiinnostunut elokuvaverstastoiminnasta. Noin 40 % vastaajista sanoo olevansa kiinnostunut, mutta ajanpuute saattaisi olla esteenä.

Kuvio 12: Opettajien kiinnostus osallistua DOKKINOn järjestämiin elokuvaverstaisiin. (N=146)

Vastaajilta kysyttiin mielipiteitä DOKKINO-toimintaa laajalti käsitteleviin väittämiin. Vastaajat arvioivat kymmentä väittämää Likert-asteikolla (1=täysin eri mieltä 5= täysin samaa mieltä).

Noin 78 % vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että DOKKINO-elokuvia tulee näyttää elokuvateatterissa. Noin 14 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä asiasta. DOKKINO ei vie paikkakunnille vain elokuvia vaan myös elokuvien katsomisen kulttuuria. Elokuvateatteri on elokuvakasvatuksen näkökulmasta ihanteellinen ympäristö, joka tarjoaa paitsi hyvät pedagogiset puitteet myös tapakasvatuksen näkökulman (Kovanen 2013, 37).

Liki 85 % vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että DOKKINO-elokuvat helpottavat vaikeiden asioiden käsittelemistä oppilaiden kanssa. Opettajilta saadun palautteen perusteella on perusteltua todeta, että DOKKINO-elokuvat auttavat opettajia mediakasvatusopetuksessa ja haastavienkin aiheiden käsittelyssä.

Mielestäni elokuvissa käsiteltiin tärkeitä ja kipeitäkin aiheita rohkeasti ja pintaa kiillottamatta! Hienoja elokuvia! (Lomake 85).

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En eri enkä samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä	Keskiarvo
On hyvä, että DOKKINO-elokuvat esitetään elokuvateatterissa eikä esimerkiksi koululla	52,45%	25,17%	8,39%	9,79%	4,2%	143	4,12
Pystyn käsittelemään vaikeita aiheita oppilaideni kanssa DOKKINO-elokuvien kautta	34,27%	49,65%	14,69%	1,4%	0%	143	4,17
Pohdimme dokumenttien aiheita opetusmateriaalien avulla	21,74%	45,65%	23,19%	5,8%	3,62%	138	3,76
Koen, että löydän helposti tietoa DOKKINOsta	29,5%	43,88%	23,74%	2,16%	0,72%	139	3,99
DOKKINO-näytösten sijainti on kouluumme nähden hyvä	36,88%	36,17%	14,18%	9,93%	2,84%	141	3,94
Tapahtuman maksullisuus ei estäisi osallistumistamme DOKKINOon	5,56%	19,44%	13,89%	34,03%	27,08%	144	2,42
Tapahtuman tiedotus on riittävää ja saan nopeasti vastauksen kysymyksiini	27,66%	43,26%	22,7%	5,67%	0,71%	141	3,91
Oppilaat ovat DOKKINOn myötä innostuneet itse tekemään elokuvia	5,71%	22,86%	58,57%	10%	2,86%	140	3,19
Elokuvien teemat aiheuttavat paljon keskustelua jälkepäin	16,31%	43,97%	33,33%	6,38%	0%	141	3,7
DOKKINO-elokuvien teemoja voi helposti käsitellä eri aineiden tunneilla	25,87%	49,65%	21,68%	2,8%	0%	143	3,99

Kuvio 13: Väittämät (N= 143)

Vastaajista noin 65 % kertoi pohtivansa DOKKINO-elokuvia opetusmateriaalin avulla. Luku on suhteessa aiempaan kysymykseen ”Oletko hyödyntänyt DOKKINOn opetusmateriaaleja?”, josta kävi ilmi, että noin 60 % kaikista vastaajista kertoo käyttäneensä materiaaleja. Osallistuneista opettajista noin 75 % kertoi käyttävänsä opetusmateriaaleja. 75 % käyttöastetta voidaan pitää jo varsin hyvänä tuloksena, mutta toiminnassa kannattaa jatkossa pohtia miksi noin neljännes tapahtumaan osallistuneista ei hyödynnä materiaaleja lainkaan. Valmiiksi tuotetut materiaalit ovat opettajille helppo tapa käsitellä elokuvia ja tietysti yksi DOKKINO-toiminnan tärkeimmistä tavoitteista.

Vastaajista noin 75 % koki, että löytää helposti tietoa DOKKINOsta. Vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä myös tapahtuman tiedotukseen ja tiedonsaantiin. Tapahtuma on onnistunut kasvattamaan yleisöään tasaisesti ja rikkomaan vuosittain kävijäennätyksensä. DocPointin toiminnanjohtaja Ulla Bergström kiteyttää, että menestyneen tapahtuman taustalla on vakiintuneen aseman ja vahvan ohjelmiston lisäksi äärimmäisen hyvin hoidettu tuotanto. Bergström korostaa, että henkilökohtaisella työllä on valtava merkitys tapahtuman onnistumiselle. (Bergström 2015.) Myös Sipilä nostaa esille kouluihin menevää tiedonkulkua.

”Opettajat tekevät hyvin pienen tiedon varassa päätöksen osallistumisesta. Kaikki se pieni määrä informaatiota, joka onnistuu myymään tapahtuman on selkeästi onnistuttu välittämään ainakin osittain hyvin” (Sipilä 2015).

Hieman yli 70 % vastaajista piti DOKKINO-näytösten sijaintia kouluunsa nähden hyvänä. Noin 12 % oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. Pienille paikkakunnille siirtyessä tilanne voi tosin muuttua. DOKKINOn toimijat tiedostavat tilanteen ja aihe onkin aktiivisesti nostettu keskusteluihin. Siirtyminen pienemmille paikkakunnille voi merkitä myös ettei elokuvateatterit ja tilat välttämättä vastaa toivottua (Sipilä 2015).

”Miten me ylitetään niitä haasteita, että saadaan elokuvia niille paikkakunnille mistä koulut ei yksinkertaisesti pääse lähtemään ja lähimpään leffateatteriin on puolentoista tunnin matka?” (Sipilä 2015).

Reilusti yli puolet (60 %) vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, ettei maksullisuus estäisi tapahtumaan osallistumista. Neljännes vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Maksulliseen tapahtumaan siirtymisen riskit tiedostetaan myös organisaatiossa.

”Tapahtuman yksi pääperiaate on, että se tarjotaan kaupungeissa maksuttomana. Jos tilanne menee siihen, että kaikissa kaupungeissa joudutaan ottamaan maksu, niin se vaikuttaa varmasti kävijälukuihin. Pitää

myös miettiä, että onko se myöskään tarkoituksenmukaista.” (Sipilä 2015.)

Lähes joka kolmas (28 %) vastaajista kertoi oppilaidensa innostuneen elokuvien tekemisestä DOKKINOn myötä. Liki 60 % vastaajista ei ollut eri eikä samaa mieltä. Tämä saattaa viitata siihen, ettei opettajat mahdollisesti tiedä onko innostus elokuvien tekemiseen esimerkiksi vapaa-ajalla lisääntynyt.

Noin 75 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, että DOKKINO-elokuvien teemoja voi helposti käsitellä eri aineiden tunneilla. 60 % vastaajista oli myös täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että elokuvien teemat saavat paljon aikaan keskustelua. Toiminnan tavoitteena on DOKKINO-elokuvien kautta ennen kaikkea herättää ajatuksia ja keskustelua. Myös opetusmateriaalit pyritään tuottamaan niin, että ne taipuvat helposti eri oppiaineisiin. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että tavoitteisiin on päästy.

Kyselyn lopussa vastaajilla oli mahdollisuus antaa vapaasanaisesti palautetta DOKKINOsta. Palautetta tuli yhteensä 33 vastaajalta. Lähes 80 % tähän kysymykseen vastanneista kiitteli DOKKINOn järjestämisestä ja mielenkiintoisista elokuvista. Vastauksissa korostui myös elokuvateatterikokemuksen tärkeys.

Oppilaani puhuvat tosi vähän suomea. Siksi aiheita on vaikea käsitellä. Mutta elokuvaan pääsy on ollut heille jo elämys. (Lomake 137.)

Kannatan lämpimästi oppilaille suunnattuja elokuvateatterikäyntejä. Elokuvateatterissa ollaan aina "samassa veneessä". Yhteiset kokemukset ovat tärkeitä. (Lomake 128.)

Muissa palautteissa toivottiin muun muassa ruotsinkielisiä dokumentteja, selkeyttä laskutukseen sekä tiiviimpää opetusmateriaalipakettia. Osa vastauksista oli enemmänkin toteamia kuin palautetta toiminnalle. Kahdessa vastauksessa tapahtuma oli mahdollisesti sekoitettu toiseen elokuvatapahtumaan, koska palaute ei vaikuttanut koskevan DOKKINOa.

5.2 Ryhmähaastattelu

Laadullista aineistoa analysoimalla tutkijan on mahdollista selkeyttää aineistoa ja tiivistää se entistä informatiivisempaan ja mielekkäämpään muotoon (Eskola, Suoranta 2008, 137). Laadullista aineistoa voidaan tarkastella eri analyysimenetelmistä käsin. Se mitä menetelmää on kannattavaa käyttää, on tutkijan itse arvioitavissa (Kananen 2012).

Aineistolähtöisessä sisältöanalyysissä aineisto pelkistetään ensin eli pilkotaan osiin ja selkeytetään etsimällä aineistosta tutkimukselle tärkeimmät näkökulmat. Pelkistäminen tuo esille paitsi aineiston kannalta oleelliset havainnot myös kokonaan uutta tietoa, jopa itse haastateltavillekin. Toisena aineisto ryhmitellään eli etsitään siitä tarkasti läpikäymällä yhteneväisyyksiä ja eroja. Aineistosta nousseet samankaltaisuudet luokitellaan ja nimetään parhaiten sisältöä kuvaavasti. Viimeiseksi aineisto abstrahoidaan eli erotetaan aineistosta tutkimuksen kannalta tärkein tieto, joka toimii teoreettisen käsitteistön pohjana. (Ojasalo, ym. 2010, 124-125.)

Litteroin nauhoittamani puolistrukturoidun ryhmähaastattelun ensin tekstiaineistoksi, jonka jälkeen pilkoin aineiston osiin ja etsin siitä oleellisimman tiedon tutkimuskysymyksieni kannalta. Jaoin pilkotun ja pelkistetyn aineiston samankaltaisten vastausten mukaisesti kolmeen eri teemaan: ”Tapahtuman rooli ja merkitys”, ”Toiminnan haasteet ja uhat”, ”Tulevaisuuden DOKKINO”. Pyrkimyksenäni oli löytää haastattelun vastauksista tukea kyselystä nousseisiin kehittämistarpeisiin ja tuoda tutkimuksessani esille asiantuntijuuden perspektiivi. Tavoitteenani oli haastattelun ja kyselyn tulosten pohjalta luoda konkreettisia kehitysehdotuksia DOKKINO-toiminnalle.

Ryhmähaastattelun runko (Liite 2) oli ennalta laadittu kahdeksan kysymyksen kokonaisuudeksi, mutta itse haastattelutilanteessa syntyi myös spontaaneja kysymyksiä. Kaikki kolme haastateltavaa vastasivat kysymyksiin oman työnkuvansa osalta, jonka johdosta sain tärkeää tietoa toiminnasta niin hallinnollisesta kuin käytännön näkökulmasta.

Tapahtuman rooli ja merkitys

Kysyin aluksi haastateltavilta ajatuksia DOKKINO-toiminnan tärkeydestä. DocPointin toiminnanjohtaja Ulla Bergström korostaa, että DOKKINOn rooli on DocPointin toimintavuodessa vuosi vuodelta merkittävämpi. Tapahtuma on alusta saakka ollut DocPointin toiminnassa tärkeä sekä toimintavuoden täyttäjäksi että rahoituksen hankinnan väline. DOKKINO on myös toiminnallisesti täyttänyt DocPointin festivaalitoimintaa. (Bergström 2015.) Toiminta koettiin tärkeäksi myös loppukäyttäjien eli oppilaiden ja opettajien kannalta. Varsinkin pienillä paikkakunnilla DOKKINO tuo paitsi vaihtelua opetussuunnitelmiin ja tukee mediakasvatusopetusta saattaa myös tarjota vuoden ainoan elokuvateatterikäynnin. DOKKINOn puolivuotinen tuottaja ja DocPointin festivaalikoordinaattori Liina Sipilä toteaa, että saadun palautteen perusteella tapahtumalla on tärkeä rooli mediakasvatusopetuksessa ja se on myös koulujen arjessa helppo tapa opettajille lähestyä mediakasvatusta. (Sipilä 2015.) DOKKINO-tuottaja Emilia Wahlberg mainitsee, että on ollut hienoa huomata paikan päällä miten elokuvat herättävät oppilaissa ajatuksia ja keskustelua. Wahlberg pohtii, että toki tapahtumaa tehdessä tiedostaa, että työ on tärkeää, mutta nähdessään tuloksen konkreettisesti elokuvanäytöksissä, ymmärtää lopulta miten tärkeän asian puolesta tekee töitä. (Wahlberg 2015.) Opettajilta saadun palautteen perusteella ajatukset tapahtuman tärkeydestä ovat yhteneväiset.

Hieno tapahtuma. Haluamme ehdottomasti osallistua jatkossakin! Kiitos!
(Lomake 72).

Teette hienoa työtä. Näitä elokuvia katsomaan tuon oppilaani erittäin mielelläni. Jotain sellaista, mitä ehkä itse eivät osaisi mediasta valita.
(Lomake 74.)

Toiminnan haasteet ja uhat

DOKKINO-toiminnassa ja erityisesti oman työnkuvan osalta nähtiin haastavana rahoitukseen liittyvät asiat. DocPointin sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön tuen lisäksi DOKKINOa rahoittaa kiertuekaupungit ja -kunnat. DOKKINO-tuottaja Emilia Wahl-

berg kokee, että kaupunkien vakuuttaminen tapahtuman tärkeydestä ja tuen antamisesta on erityisesti uusien kiertuekaupunkien kohdalla haastavaa (Wahlberg 2015). Kaupungit mahdollistavat näytösten ja elokuvaverstaiden maksuttomuuden osallistuville kouluryhmille. Maksuttomuus onkin yksi DOKKINO-toiminnan lähtökohdista, mutta vaikean taloustilanteen sanelemana kaupungit ovat joutuneet kiristämään tukiä, joka puolestaan johtaa siihen, että ryhmiltä on perittävä osallistumismaksu. Toiminnanjohtaja Bergström epäilee, että kävijäluvuissa tulee varmasti näkymään, mikäli rahoitus pienenee niin paljon ettei toimintaa voida toteuttaa yhtä laajana. Hän painottaa, että DOKKINOlle on löydettävä sellainen paikka ettei rahaa tarvitse kerjätä vaan se tulee luontaisesti, koska tapahtuma täydentää kunnallisia tai valtiollisia palveluita. Tapahtumalla on oltava ennen kaikkea tarve, että sille saadaan rahoitusta, Bergström kiteyttää. (Bergström 2015.)

DOKKINO ei vie paikkakunnille vain elokuvia vaan myös elokuvien katsomisen kulttuuria, jota halutaan kehittää myös pienemmillä paikkakunnilla. Bergström korostaa, että elokuvia viedessä teattereihin on tärkeää huomioida myös tekninen puoli ettei elokuvateatterikokemuksesta tule negatiivista. Mikäli elokuvat eivät ole hyvälaatuisia ja tekniikka ei pelaa, voi katsojalle jäädä huono kokemus elokuvissakäynnistä. (Bergström 2015.)

Toiminnan uhkakuvia kysyttäessä Bergström mainitsee kilpailun kovenemisen. Mikäli levityskanavat ja muut toimijat alkavat tarjoamaan lapsille ja nuorille kuratoitua dokumenttiohjelmistoa esimerkiksi siihen aikaan, että sitä voi näyttää kouluilla, voi se vaikuttaa ratkaisevasti kävijälukuihin. Bergström korostaa ettei DOKKINOn agendana ole siirtyä sille linjalle, että elokuvia voidaan tilata videopalveluna kouluihin vaan nimenomaan lisätä elokuvissakäyntikulttuuria. Syrjäisten kuntien kohdalla tästäkin vaihtoehdosta on tosin keskusteltu. Tulevaisuudessa tuleekin tiiviisti pohtia erilaisia tapoja elokuvien katsomiselle ja voiko DOKKINOlla olla rooli asian edistämisessä. (Bergström 2015.)

Tulevaisuuden DOKKINO

DocPointin toiminnanjohtaja Ulla Bergström korostaa, että tulevaisuuteen katsominen on toiminnassa hyvin olennaista, sillä tapahtuman luonteen on kehityttävä koko ajan. Samaa tapahtumaa ei voida toistaa joka vuosi. (Bergström 2015.)

Pyysin haastateltavia visioimaan luovasti DOKKINO-toiminnan tulevaisuutta viiden ja kymmenen vuoden aikajänteellä. DocPointin festivaalikoordinaattori Liina Sipilä visioi toiminnan laajentuvan viiden vuoden sisällä pilottiprojektin muodossa ulkomaille ja saavuttavan kymmenessä vuodessa vientituotteen aseman, jota tilataan pakettina eri maihin. (Sipilä 2015.) Bergström näki, että kymmenen vuoden päästä DOKKINOn kiertuekaupunkeja on Suomessa jo kolmekymmentä, ja se on mediakasvatuspakettina vahvistunut entisestään. Opetusmateriaalit ovat digitalisoituneet ja elokuvaversaattat levinneet paikkakunnille riippumatta elokuvanäytöksistä. Toiminnan nähtiin olevan jo niin vakiintunutta, että yhdistyspohjainen toimija voisi tuottaa opetusmateriaaleja, jotka huomioidaan laajalti mediakasvatusopetuksessa ja opetussuunnitelmissa. (Bergström 2015.)

Opettajien vuosien varrella saadusta palautteesta on käynyt ilmi, että erityisesti kotimaiset dokumenttielokuvat ovat pidettyjä. Nuoret voivat helpommin samastua dokumentissa esiintyviin samanikäisiin henkilöihin. Kotimaisia lapsille ja nuorille suunnattuja dokumenttielokuvia valmistuu kuitenkin Suomessa harvoin. Erityisesti Hollannissa kouluikäisille suunnattuja dokumentteja syntyy huomattavan paljon syystä, että paitsi rahoitus on kunnossa löytyy myös tahtoa tehdä nuorille elokuvia (Bergström 2015). Kysyin haastateltavilta, voisiko DOKKINO olla tulevaisuudessa tukena kotimaisille elokuvantekijöille ja kannustaa kotimaisten lasten ja nuorten dokumenttien tekemiseen. Ehdotus sai myönteisen vastaanoton. Sipilä korostaa, että kentälle tulisi ennen kaikkea ilmoittaa tarpeesta. Lisäksi tulisi miettiä voisiko DOKKINO-toiminnassa olla jopa dokumenttien tekemiseen keskittyvää valmennusohjelmaa kuten Amsterdamin dokumenttielokuvafestivaalin Kids & Docs Workshop, jossa ohjelmaan valitut elokuvantekijät luovat lapsille suunnattuja 15 minuutin lyhytdokumentteja, Sipilä miettii. (Sipilä 2015.) Kotimaisen levityksen lisäksi elokuvilla olisi varmasti myös ulkomailta kiinnostusta ja kysyntää. DocPointin toiminnanjohtaja Ulla Berg-

ström epäilee, ettei kotimaiset elokuvantekijät edes tiedä, että tahtotila näyttää lasten ja nuorten dokumentteja on kova. (Bergström 2015.)

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Jokaisen tutkimustyötä tekevän tutkijan lähtökohtana on virheiden välttäminen, mutta siitä huolimatta tutkimustulosten luotettavuus vaihtelee. Reliaabeliutta eli tutkimuksen luotettavuusnäkökulmaa tulisi arvioida jokaisessa tutkimustyössä, jota voidaan todentaa erilaisin mittaus- ja tutkimustavoin. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta lisää mikäli tutkija kertoo yksityiskohtaisesti tutkimuksen toteutuksesta kuten olosuhteista ja paikoista, joista aineisto on kerätty. Selvitys tutkimukseen käytettävästä ajasta ja mahdollisista häiriötekijöistä sekä virhetulkinnoista lisää yhtä lailla tutkimuksen pätevyyttä. On myös tärkeää, että tutkija tuo itse esille omaa näkökulmaansa tilanteesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 231-232.)

Saavuttaakseen tutkimustyön luotettavuuden tutkijan on tarkasti pidettävä kirjaa työn tapahtumista ja sen eri vaiheista (Kananen 2012, 165). Olen ennen kaikkea valinnut työni menetelmät siitä lähtökohdasta, että ne sopivat tutkimukselleni kaikkein parhaiten ja antavat tietoa juuri siitä, mitä työssäni tutkin. Tällä pyrin saavuttamaan myös työni validiteetin. Todentaakseni työni luotettavuutta olen pyrkinyt dokumentoimaan ja perustelemaan tarkasti eri työskentelyvaiheeni.

Luotettavuus näkökulmaa tarkasteltaessa on todettava, että kyselyn vastausprosentti on melko alhainen. Kävijäkysely lähetettiin 9818 opettajalle, jotka saivat myös kutsun vuoden 2014 DOKKINO-tapahtumiin. Kyselyyn tuli vastauksia 146. Vastausprosentti suhteessa kaikkiin kävijäkyselyn saaneihin on 1,47 %. Kyselyyn vastanneista 146:sta 110 oli osallistunut tapahtumiin, 36 ei. Vuonna 2014 DOKKINOon osallistui 955 opettajaa. Osallistuneista opettajista siis myös 11,52 % vastasi kyselyyn.

Vaikka vastausprosentit eivät puhu tutkimustulosten pätevyyden puolesta, on lähes puolitoistasataa vastausta tyydyttävä määrä johtopäätösten tekemiseen. Ennen kyselyn lähettämistä kävin lomakkeen läpi yhdessä tilaajaorganisaation kanssa edistääkseni kyselyn ja koko tutkimukseni luotettavuutta. Myös vähäinen hajonta vastauksis-

sa lisää tutkimuksen reliabiliteettia. Uskon, että päätös lähettää kysely suoraan opettajien sähköpostiin DOKKINO-kutsun lailla oli oikea ratkaisu. Toisaalta olisin voinut olla yhteydessä myös DOKKINO-kaupunkien yhteyshenkilöihin ja tiedottaa myös heitä kyselystä, joka olisi saattanut vaikuttaa vastausaktiivisuuteen. Vastauksien määrään olisi varmasti vaikuttanut myös kyselyn lähettäminen heti tapahtuman jälkeen, mutta kuten aiemmin on jo todettu, veisi se tutkimuksen tekijältä kaiken kaikkiaan vuoden, mikäli jokaisesta kiertuekaupungista haluttaisiin saada vastauksia.

6 YHTEENVETO

Kyselytutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa miten tyytyväisiä kävijät ovat DOKKINO-tapahtumaan sekä löytää kehittämistarpeita tarkastelemalla tuloksia sekä kävijöiden että kyselyyn vastanneiden ei-kävijöiden osalta. Puolistrukturoidun ryhmähaastattelun avulla sain tuotua paitsi tutkimukseen myös kyselyn tuloksien rinnalle asiantuntijuuden näkökulman.

Kyselystä ilmeni, että sähköpostitse lähetetyllä kutsulla on eniten merkitystä opettajan päättäessä osallistumisesta. Henkilökohtaisen viestinnän merkitys tiedostetaan myös organisaatiossa, joka pyrkii toiminnassaan kiinnittämään asiaan huomiota. Kutsut tapahtumasta halutaan lähettää itse opettajille kaupunkien ja kuntien edustajien sijasta, jolloin ilmoittautumistilannetta pystytään helpommin kontrolloimaan ja tarvittaessa vielä muistuttamaan opettajia tapahtumasta. Myös elokuvat sekä aiemmat kokemukset tapahtumasta vaikuttavat merkittävästi osallistumiseen yhtäläillä kuin tapahtuman maksuttomuus, joka on monen koululuokan osallistumiselle ehdoton edellytys.

Vastaajista, jotka eivät olleet koskaan osallistuneet DOKKINOon lähes joka kolmas kuuli tapahtumasta ensimmäisen kerran kyselyn yhteydessä. Suurin syy siihen, ettei tapahtumaan olla osallistuttu on tiedonpuute tapahtumasta. Myös ajanpuute ja lukujärjestykseen liittyvät haasteet vaikuttavat merkittävästi osallistumismahdollisuuteen.

Osallistuvuutta tarkastelevien kysymysten tuloksien perusteella voidaan todeta, että kiinnostuksesta huolimatta koulun ulkopuolisiin tapahtumiin on vaikea löytää aikaa lukujärjestyksestä. Opettajat ovat selkeästi kiinnostuneita DOKKINOn järjestämästä toiminnasta kuten dokumenttipainotteiseen leirikouluun ja elokuvaverstaisiin osallistumisesta, mutta ajanpuute nousee usein kynnyskysymykseksi osallistumiselle. Tästä huolimatta opettajien osallistuminen DOKKINO-tapahtumiin ei ole vuosien varrella vähentynyt. Kyselytulosten perusteella tapahtumassa käydään joko yhtä paljon kuin ennenkin tai jopa useammin.

Sekä kävijöiden että ei-kävijöiden vastausten perusteella sähköpostikutsu on selvästi tehokkain tiedonsaannin lähde tapahtumasta. Opettajat ovat pääosin tyytyväisiä tapahtuman tiedotukseen ja tiedonsaantiin ja suurin osa opettajista kokee löytävänsä helposti tietoa DOKKINOsta. Verkkosivut mielletään selkeiksi, mutta osallistuneista vastaajista lähes viidennes ei ole kuitenkaan vierailut sivuilla, joka mahdollisesti, tai ainakin osaksi, voi selittyä ajanpuutteesta työaikana. Ei-kävijöistä suurin osa ei myöskään ole käynyt DOKKINOn verkkosivuilla.

Kävijäkyselystä tulee selkeästi esille tyytyväisyys DOKKINO-elokuvia kohtaan. Myös elokuvateatteri mielletään selkeästi parhaimmaksi tapahtumapaikaksi. Puolet vastaajista antaa DOKKINO-elokuville arvosanaksi kiitettävän ja neljännes pitää elokuvia erinomaisina. Elokuissa arvostetaan erityisesti sisältöä, jota oppilailla ei muuten olisi mahdollisuutta nähdä. Suurin osa tapahtumassa käyneistä vastaajista käyttää opetuksen tukena DOKKINOn tuottamia opetusmateriaaleja. Myös pieni osa ei-kävijöistä (15 %) kertoi käyttävänsä materiaaleja, mistä voidaan päätellä, että tehtävät soveltuvat hyvin mediakasvatusopetuksen tueksi riippumatta elokuvanäytökseen osallistumisesta. Opettajat kokevat myös, että DOKKINO-elokuvien teemoja voi helposti käsitellä eri aineiden tunneilla. Elokuvien tematiikkaa tarkasteltaessa kulttuurien kohtaaminen, koulukiusaaminen ja ystävyys nousevat toivotuimmiksi aiheiksi.

Seuraavassa luvussa esittelen tutkimustulosten pohjalta luomani konkreettiset kehittämissuositukset DOKKINO-toiminnalle.

6.1 Kehittämissuositukset

Työni tavoitteena oli tutkia lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINOn kävijöiden tyytyväisyyttä sekä selvittää tapahtuman kehittämistarpeita. Halusin tutkimustulosten avulla tarkastella myös miten mediakasvatukselliset tavoitteet toteutuvat DOKKINO-toiminnan kautta. Tutkimustulosten ja myönteisen palautteen perusteella voidaan sanoa, että DOKKINO-toimintaan ollaan erittäin tyytyväisiä ja tapahtumaa pidetään tärkeänä. Opettajat hyödyntävät työssään valmiiksi laadittuja opetusmateriaaleja ja dokumenttien aiheita käsitellään oppitunneilla. Tapahtumasta löy-

detään helposti tietoa ja verkkosivuja pidetään pääosin selkeinä. Erityisesti kiitosta kerää sisältö eli DOKKINO-elokuvat, joiden koetaan helpottavan vaikeiden asioiden käsittelyä ja tarjoavan kouluikäisille merkityksellistä sisältöä. Vastauksista tulee kuitenkin vahvasti esille myös opettajien ajanpuute, kiire työssä sekä rajalliset määrärahat, mitkä vaikuttavat suoraan koulun ulkopuolisiin tapahtumiin osallistumiseen. Tulosten pohjalta olen laatinut seuraavat kehittämissuositukset DOKKINO-toiminnalle:

1. Selkeyttä yhteistyöhön kaupunkien ja kuntien kanssa: DOKKINO osaksi kaupunkien kulttuuripolkutarjontaa?

Vahvistamalla yhteistyötä kaupunkien ja kuntien kanssa DOKKINOlla olisi todennäköisesti paremmat mahdollisuudet tarjota maksuton tapahtuma sen osallistujille nyt ja tulevaisuudessa. Positiivisen palautteen, korkeiden kävijälukujen sekä näiden tutkimustulosten valossa voidaan kaupungit ja kunnat jatkossa vakuuttaa paremmin paitsi elokuva- ja mediakasvatuksen tärkeydestä myös tapahtuman merkityksestä sen kävijöille. Yksi ratkaisu yhteistyön selkeyttämiseksi ja vahvistamiseksi voisi olla kulttuuripolku-yhteistyöhön tähtääminen kuntien kanssa. Kulttuuripolku on kuntakohtainen toimintamalli koulujen ja kulttuuritoimijoiden väliselle yhteistyölle, joka helpottaa opetuksen aikataulutusta ja resursointia. Kulttuuripolkusuunnitelma auttaa opettajaa suunnittelemaan vierailuja eri kulttuurilaitoksiin ja kertoo missä vaiheessa opetusta vierailujen tulee tapahtua. Kulttuuriopetussuunnitelma on perusopetuksessa käytettävä käsite, jolla tarkoitetaan kunnallisessa opetussuunnitelmassa olevaa liitettä tai opetusta ohjaavaa koulukohtaista asiakirjaa. Kulttuuripolun ja kuntien kulttuuriopetussuunnitelmien tavoitteena on antaa tasa-arvoiset mahdollisuudet oppilaille ja kouluille kulttuurin kokemiseen. (Taikalamppu 2015.) Yhteistyön vahvistamista kuntien kanssa voisikin lähteä tarkastelemaan sen kautta, voisiko DOKKINO integroitua osaksi kuntien kulttuuripolkutarjontaa ja tätä kautta vakiinnuttaa asemaansa kiertuekaupungeissa. Näytöksiin voitaisiin kutsua kiertuekaupungeista myös elokuva-alan toimijoita ja tätä kautta tukea ja tuoda esille myös paikallisia tekijöitä. Vuoden 2015 kuudestatoista DOKKINO-kaupungista jo neljäsatoista kaupungissa on käytössä kulttuuripolun toimintamalli. Espoon kaupungin kulttuuri ja liikuntapolku KULPS!n kanssa DOKKINO onkin jo solminut kulttuuripolku-sopimuksen.

2. Yritysyhteistyön kehittäminen

Kyselystä nousi selkeästi esiin, että maksuttomuus on koulun ulkopuolisiin tapahtumiin osallistumisen edellytys. Vuonna 2014 DOKKINO-tapahtuma järjestettiin kolmella paikkakunnalla, joista kolmessa se oli maksullinen. Vuonna 2015 ainakin yhden uuden kaupungin kohdalla on jouduttu siirtymään maksuttomuudesta maksulliseen kaupungin kiristäessä tukisummaa. Epävakaana taloustilanteen aikana on hyvin todennäköistä, että monen muunkin kaupungin kohdalla voi tulevaisuudessa olla haasteena tukien saaminen. DOKKINO-tapahtuman yksi pääperiaatteista on, että se tarjotaan koululuokille maksuttomana. Ilman kuntien ja kaupunkien tukea tämä ei kuitenkaan ole ollut mahdollista. Tapahtuman tavoitteena on kasvattaa kävijälukuja ja lisätä kiertuekaupunkeja kahdesta kolmeen vuodessa. Mikäli tapahtuma haluaa saavuttaa entistä suurempia yleisöjä, tulee tapahtuman maksuttomuuden takaamiseksi löytää kaupunkien ja kuntien tuen ohelle myös toisenlaisia vaihtoehtoja, joista yritysyhteistyö saattaisi tarjota yhdenlaisen mahdollisuuden tai ainakin helpotusta tilanteeseen. Yhteistyötä esimerkiksi Finnkinon kanssa voisi pyrkiä syventämään kaupungeissa, joissa DOKKINO-esitykset järjestetään Finnkinon teattereissa.

Organisaation toiminnassa sponsoriyhteistyötä on hyödynnetty jo aiemmin, mutta toistaiseksi kohtalaisen heikoin tuloksin. Vain Jyväskylässä Osuuskauppa Keskimaa tukee osittain paikallista DOKKINO-tapahtumaa. Sponsoriyhteistyöhön tulisikin panostaa jatkossa huomattavasti enemmän ja löytää joko kunnallisia tai valtakunnallisia toimijoita ja yrityksiä tukemaan tapahtumaa. Yritysyhteistyön suunnittelussa jo lähes viisitoista vuotta toiminut organisaatio pystyisi hyödyntämään yhdistyksen omia jo käytössä olevia sponsorointimalleja, tutkimuksia ja kokemuksia onnistuneesta sponsoriyhteistyöstä.

3. Tehostusta viestintään ja oppimateriaaleihin

Vaikka DOKKINO onkin kiitettävästi onnistunut välittämään tiedon tapahtumasta opettajille ja rikkomaan kävijäennätyksiään vuosi vuoden jälkeen, tulee viestinnän merkitys huomioida jatkuvasti toiminnassa. Kyselyyn vastanneista opettajista, jotka eivät olleet koskaan osallistuneet DOKKINO-tapahtumiin noin kolmannes (28 %) kertoi kuulevansa tapahtumasta ensimmäisen kerran kyselyn yhteydessä. Suurin syy siihen oli vastaajien mukaan se ettei tieto tapahtumasta ollut saavuttanut vastaajaa. DOKKINOn sähköpostilistoille kerätään kaikkien 4.-9. luokkien opettajien sähköpostiosoitteet, joille kutsu DOKKINO-tapahtumasta lähetetään. Todennäköisintä onkin ettei sähköpostia ole tullut luettua. Sähköpostikutsussa tuleekin tarkoin miettiä otsikointia ja kuinka herättää vastaanottajan mielenkiinto lyhyen otsikoinnin avulla. Myös kutsun tulee olla selkeä, mutta tarpeeksi informatiivinen, että opettajalle välittyy kaikki olennainen tieto tapahtumasta. Tiedon välittymistä opettajille voidaan tehostaa myös lähestymällä koulusihteereitä tai kulttuuriyhdysopettajia erillisen sähköpostin kautta, jossa pyydetään välittämään kutsu koulun opettajille.

Tietosuutta DOKKINOsta tulisi pyrkiä lisäämään myös muilla keinoin. DOKKINOsta olisi hyvä tehdä traileri, jota voisi esittää eri yhteyksissä esimerkiksi opettajien koulutustapahtumissa. Veso-päivillä ja Educa-messuilla tämänkaltainen sisältö voisi hyvin edistää tietosuutta DOKKINO-toiminnasta ja sen eri tapahtumista, joka mahdollisesti ohjaisi kiinnostuneita paremmin myös verkkosivuille. Traileria voisi hyödyntää tapahtuman markkinoinnin lisäksi myös yritys yhteistyön yhteydessä.

Kyselystä ilmeni, että neljännes DOKKINOon osallistuneista vastaajista eivät hyödynnä DOKKINOn opetusmateriaaleja. Vaikka selvästi suurin osa materiaaleja käyttääkin, on syytä pohtia miten myös tämän neljänneksen saisi niitä hyödyntämään. DOKKINOn opetusmateriaalipaketti on monipuolinen kokonaisuus, joka sisältää toiminnallisia ja pohdiskelevia tehtäviä. Kyselyn muutamasta palautteesta käy ilmi, että suppeampikin tehtäväpaketti olisi riittävä.

Oppimateriaalit ovat hyvin laajat ja monipuoliset. Ehkä jopa liian... Tiivistetym-pikin paketti voisi riittää, koska sopivien tehtävien etsimiseen laajasta paketista

kuluu jo aika tavalla aikaa. Toki laajempikin materiaali on hyvä olemassa mahdollisia laajempia projekteja varten. Jokaiseen elokuvaan liittyen voisi kuitenkin olla hiukan tiiviimpikin perustehtävien paketti. (Lomake 73.)

Tehtäväpaketti olisi voinut olla tiiviimpi. Eli vähemmän=enemmän. (Lomake 146.)

Elokuvakohtaisten opetusmateriaalien perässä voisi olla arvioitu kesto tehtävien suoritusajasta, joka mahdollisesti helpottaisi opettajan tuntisuunnittelua. Elokuvien opetusmateriaalipaketin alussa voisi myös olla ehdotus yhdestä tehtävästä, mikäli aikaa olisi vain yhden tekemiseen. Näin opettajalla ei menisi aikaa koko paketin läpikäymiseen, mutta olisi mahdollisuus hyödyntää valmiiksi laadittuja tehtäviä opetuksen tukena.

4. Kotimaisten elokuvantekijöiden ja alan opiskelijoiden kannustaminen kouluikäisille suunnattujen dokumenttielokuvien tekemiseen

Kyselyn tuloksista tulee vahvasti esille tyytyväisyys sisältöä kohtaan. Opettajilta saadun palautteen perusteella erityisesti kotimaiset dokumentit kiinnostavat niin oppilaita kuin opettajia. Vuonna 2014 DOKKINOn ohjelmistossa nähtiin Selma Vilhusen dokumenttielokuva Disco. Elokuva keräsi DOKKINOn kävijöiltä valtavasti myönteistä palautetta, mikä oli aistittavissa jo heti elokuvanäytöksissäkin. Viidesluokkalaisista kertova dokumentti tarjosi alakoulukatsojille ennen kaikkea vahvan samastumiskohteen.

Oppilaiden suosikki tuntui olevan Disco-elokuva. Kiinnostusta lisäsi se, että dokumentti oli kotimainen ja samanikäisistä kertova. (Lomake 135.)

Tiedustelin tilaajaorganisaatiolta jo ryhmähaastattelun yhteydessä, voisiko DOKKINO tukea kotimaisia elokuvantekijöitä ja kannustaa lapsille ja nuorille suunnattujen dokumenttien tekemiseen. Ehdotus sai myönteisen vastaanoton. Yhteisissä keskusteluissa korostui, että kentälle tulee ennen kaikkea kertoa tarpeesta. Niin elokuvantekijät kuin rahoittajat tulee saada tietoisiksi, että kouluikäisille suunnatuille dokumenteille on kysyntää ja tahtotilaa näyttää niitä on kova. DOKKINOn näkökulmasta kannus-

taminen voisi käytännössä lähteä liikkeelle esimerkiksi pilottiprojektimaisesti yhteistyönä elokuva-alan oppilaitosten kanssa. Idea tulisi aluksi pitchata eli myydä alan kouluihin, joissa oppilaat voisivat väli- tai lopputöinä tehdä elokuvia DOKKINOn tarpeisiin. Mikäli elokuva valikoituisi ohjelmistoon, saisi se vuoden aikana levityksen kaikissa kiertuekaupungeissa DOKKINO-näytösten myötä. Elokuvia näytetään vuoden kestävän kiertueen aikana lähes 50 kertaa. Vuonna 2014 DOKKINO-näytöksissä oli kaiken kaikkiaan kävijöitä yli 13 000 koululaista opettajineen.

Toiminnassa voisi tarkastella myös mahdollisuutta luoda vuosittaisen DocPoint-festivaalin yhteydestä alkava valmennusohjelma tai muutaman päivän kestävä workshop, jossa elokuvantekijät saisivat neuvoja ja ohjausta alan asiantuntijoilta lapsille ja nuorille suunnatun dokumentin tekemiseen ja rahoittamiseen. Hankekehittelyyn painottuvassa työpajassa voitaisiin hyödyntää myös festivaalin aikana vierailevia alan kansainvälisiä tekijöitä sekä asiantuntijoita.

5. Tekemiseen kannustavan toiminnan kehittäminen

DOKKINOn kolmivuotisen hankkeen yhtenä tavoitteena on ollut kehittyminen opetus-tilanteesta omien ajatusten ja tekemisen foorumiksi. Kyselyn tuloksista tuli esille, että opettajat suhtautuvat varsin myönteisesti DOKKINOn järjestämään toimintaan. Elokuvaverstaisiin osallistumisesta sekä ajatuksesta dokumenttipainotteisesta leirikoulusta oltiin kiinnostuneita tosin jälleen kerran haasteena nähtiin ajanpuute ja koulun resurssit. Toisaalta kysyntää on varmasti jo enemmän kuin tällä hetkellä pystytään tarjoamaan. Yhteistyössä kuntien ja kaupunkien kanssa tulisi jatkossa painottaa verstaisten tärkeyttä tai vaihtoehtoisesti pyrkiä saamaan rahoitus toiminnalle muuta kautta. Tärkeys nuorten omaehtoisen tekemisen tukemiseen nousee esille myös kyselytuloksista. Lähes joka kolmas vastaaja kertoi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että oppilaat ovat innostuneet tekemään omia elokuvia DOKKINOn myötä. Tulos on mielestäni erittäin hyvä alku siihen nähden, että DOKKINOn itse järjestämä elokuvaverstastoiminta on kasvanut merkittävästi vasta muutaman viimeisen vuoden aikana. Vuonna 2014 DOKKINOn järjestämissä verstaissa valmistui kuusitoista elokuvaa, alkuvuoden 2015 aikana jo kahdeksan. DOKKINO on tehnyt yhteistyötä muun

muassa lapsille ja nuorille suunnatun Minun elokuvani –tapahtuman kanssa, jossa nuoret saavat omille elokuvilleen kirjallista ja suullista palautetta alan ammattilaisilta. DOKKINO voisi jatkossa sisällyttää palautteen antamisen osaksi toimintaansa ja pyrkiä lisäämään vuorovaikutusta lasten ja elokuva-alan tekijöiden välillä esimerkiksi elokuvaverstaiden tai DOKKINO-näytösten yhteydessä. Ammattilaisen vierailu ja mahdolliset neuvot elokuvanteossa olisivat kouluikäiselle varmasti merkittävä kokemus.

6.2 Lopuksi

Esittelin työni tuloksia tilaajalle tutkimustyöprosessin loppuvaiheilla. Kävimme yhdessä läpi kyselylomakkeen tulokset ja keskustelimme DOKKINO-toiminnan nykytilasta ja sen kehittämisestä. Tilaaja oli erittäin tyytyväinen työhöni ja kehittämis ehdotuksiini ja tutkimustani pidettiin toiminnalle merkittävänä. Kattavan ja monipuolisen työni kerrottiin sisältävän paitsi paljon hyödyllistä informaatiota myös vahvistavan tulevia rahoitushakemuksia sekä ohjaavan toimintaa eteenpäin. Tutkimuksen tekijänä olen tietysti hyvin ilahtunut positiivisesta palautteesta ja tyytyväinen, että tutkimukseni on käyttökelpoinen väline organisaatiolle. Sekä minä että tilaaja olimme molemmat sitä mieltä, että kävijätutkimuksia on tärkeää tehdä myös jatkossa ja seurata mihin suuntaan tämän tutkimuksen tulokset kehittyvät tulevaisuudessa.

DOKKINO on vuosien aikana vakiinnuttanut asemansa Suomen mediakasvatuskentällä ja sillä on sekä media- että elokuvakasvatuksen edistäjänä merkittävä rooli. Opinnäytetyöni tulokset vahvistavat entisestään käsitystä, että tapahtuma on tärkeä niin kävijöille kuin sen parissa toimijoille. On ollut hienoa tehdä tutkimustyötä itselle tärkeästä aiheesta ja pyrkiä kehittämään toimintaa eteenpäin omalla panoksella. Toivon, että tutkimuksestani on hyötyä työn tilaajan lisäksi myös muille elokuva- ja mediakasvatuskentän parissa toimijoille.

Tutkimustyön tekeminen on ollut kaiken kaikkiaan mielenkiintoinen matka sekä mediakasvatusalalle että oman osaamiseni ymmärtämiseen. Kolmikuukautisen prosessin aikana olen kehittynyt niin kirjoittajana kuin tutkijana, sekä oppinut arvioimaan ja ymmärtämään paremmin myös omaa osaamistani. Näin jälkikäteen ajateltuna koen, että olisin voinut tehdä joitakin asioita hieman toisin. Toisaalta olen turhan usein ky-

seenalaistanut taitojani ja epäröinyt työssäni tehtyjä valintojani. Uskon, että tulevaisuudessa kykenen huomattavasti itsevarmempaan tutkimustyöhön paitsi työskentelytavoiltani myös työelämän kehittämisen sekä asiantuntijatekstin tuottamisen näkökulmasta.

LÄHTEET

Bergala, Alan 2013. Kokemuksia elokuvakasvatuksesta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

DocPoint 2015a. DOKKINO. Tiedotteet ja mediaseuranta. Viitattu 17.2.2015.
<http://docpoint.info/dokkino/tiedotteet-ja-mediaseuranta/>

DocPoint 2015b. DOKKINO. Mikä on DOKKINO? Viitattu 17.2.2015.
<http://docpoint.info/dokkino/mika-dokkino/>

DocPoint 2015c. DOKKINO. Historia. Viitattu 17.2.2015.
<http://docpoint.info/dokkino/historia-2/>

DocPoint 2015d. DOKKINO. Työpajatoiminta. Viitattu 17.2.2015.
<http://docpoint.info/dokkino/tyopajatoiminta/>

DocPoint 2015e. Info. DocPoint Elokuvatapahtumat ry. Viitattu 17.2.2015.
<http://docpoint.info/info/docpoint-ry/>

DOKKINO – Lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma 2014. Hankesuunnitelma.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen (8.painos). Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita (15.–16. painos). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lindholm, Arto & Cantell, Timo 2011. Yleisötutkimuksen menetelmät. Teoksessa Arto Lindholm, Jyrki Simovaara, Timo Cantell, Helena Mielonen (toim.) Yleisötutkimus kulttuurialan opinnäytetyönä. Sarja C. Oppimateriaaleja 27. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.3.2015.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/34195/978-952-456-115-0.pdf?sequence=1>

Kananen, Jorma 2011. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2015. Elokuvakasvatuksen jäljillä. Viitattu 25.2.2015.

<https://kavi.fi/fi/blogi/mediakasvatus/elokuvakasvatuksen-jaljilla>

Korhonen, Pia 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Marjo Meriranta (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. UNIpress, 9-35.

Kovanen, Marjo & työryhmä 2013. Elokuvakasvatuksen opas. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia.

Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara & Suoranta, Juha 2007. Suomalaisen mediakasvatuksen vuosikymmenet. Teoksessa Heikki Kynäslahti, Reijo Kupiainen, Miika Lehtonen (toim.) Näkökulmia mediakasvatukseen. Mediakasvatusseura. Viitattu 12.3.2015.

<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf>

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.3.2015.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>

Nevala, Tommi. Elokuvan mahdollisuudet kouluopetuksessa. Viitattu 11.3.2015.

http://www.kulttuurivalve.fi/sivu/fi/elokuvakoulu/opettajille/oppimateriaalit/elokuvan_mahdollisuudet/

Näränen, Pentti 1999. Elokuva-analyysi luokkaopetuksessa. Teoksessa Sirkku Kotilainen, Mari Hankala, & Ullamaija Kivikuru (toim.) Mediakasvatus. Helsinki: Oy Edita Ab, 93-105.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2010. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan (1.-2. painos). Helsinki: WSOYpro Oy.

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 12.3.2015.

http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016. Viitattu 10.3.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf?lang=en>

Taikalamppu 2015. Kulttuuripolut. Viitattu 7.4.2015.

<http://www.taikalamppu.fi/index.php/fi/kulttuuripolut>

HAASTATTELUT

(kaikki haastattelut on tehnyt Veera Anttonen)

Bergström, Ulla 2015. Toiminnanjohtaja, DocPoint-elokuvatapahtumat ry, ryhmähaastattelu 25.2.2015.

Sipilä, Liina 2015. Festivaalikoordinaattori, DocPoint-elokuvatapahtumat ry, ryhmähaastattelu 25.2.2015.

Wahlberg, Emilia 2015, DOKKINO-tuottaja, DocPoint-elokuvatapahtumat ry, ryhmähaastattelu 25.2.2015.

LIITTEET

LIITE 1: DOKKINO - Lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuman kävijäkysely

Lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINO - kävijäkysely

DOKKINO on valtakunnallinen lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma, joka tutustuttaa ala- ja yläkouluikäiset lapset ja nuoret ikäryhmille suunnatun luovan dokumenttielokuvan maailmaan. Tapahtuman järjestäjänä toimii DocPoint-elokuvatapahtumat ry. Kiertueen lisäksi DOKKINO tuottaa monipuolisen opetusmateriaalipaketin elokuvanäytösten tueksi sekä järjestää elokuvaverstaita, joissa oppilaat pääsevät itse kokeilemaan dokumenttielokuvien tekoa.

Hyvä opettaja!

Lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtuma DOKKINO haluaa kehittää toimintaansa ja tästä syystä kartoitamme kävijöidemme ajatuksia ja mielipiteitä.

Kyselytutkimuksen aineisto kerätään anonyymisti ja tutkimustulokset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyn täyttämiseen menee noin 5 minuuttia. Tähdellä (*) merkityt ovat pakollisia kysymyksiä.

Tutkimuksen toteuttaa opinnäytetyönään Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) opiskelija ja entinen DOKKINO-tuottaja Veera Anttonen. Mahdollisissa kysymyksissä voit ottaa yhteyttä osoitteeseen veera.anttonen@humak.edu

Vastausaikaa on 16.3. asti.

Kiitos ajastasi!

Taustatiedot

1. Sukupuoli *

- Nainen
 Mies

2. Syntymävuosi *

3. Paikkakunta *

4. Oppilaitoksen nimi *

5. Opetan... *

- alakoululaisia
 yläkoululaisia
 molempia

6. Opetan seuraavia aineita: *

- Biologia
- Erityisopetus
- Fysiikka ja kemia
- Historia ja yhteiskuntaoppi
- Ilmaisutaito
- Kotitalous
- Kuvataide
- Liikunta
- Maantieto
- Matematiikka
- Musiikki
- Oppilaanohjaus
- Tekninentyö
- Tekstiilityö
- Terveystieto
- Tietotekniikka
- Toinen kotimainen kieli
- Uskonto, elämäkatsomustieto
- Vieraat kielet
- Äidinkieli
- Jotain muuta, mitä?

7. Toimin... *

- luokanopettajana
- luokanvalvojana
- aineenopettajana
- rehtorina
- apulaisrehtorina
- koulunkäyntiavustajana
- jokin muu, mikä?

Osallistuminen DOKKINO-tapahtumaan**8. Olen osallistunut DOKKINO- Lasten ja nuorten dokumenttielokuvatapahtumaan. ***

- Kyllä
- En (hyppää kysymykseen 12)

9. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen myöntävästi, montako kertaa olette vierailleet DOKKINO-tapahtumassa?

- Kerran
- 2-4 kertaa
- 5-10
- Yli 10

10. Minkä kaupungin tapahtumaan osallistuitte?

11. Mikä sai teidät osallistumaan DOKKINOon?

- Kiinnostavat elokuvat
- Työkaverin/tuttavan suositus
- Sähköpostitse lähetetty kutsu
- Koulun ohjeistus
- Tapahtuman maine
- Aikaisempi osallistumiseni
- Muu syy, mikä?

12. Mistä saitte tiedon DOKKINO-tapahtumasta? *

- Kollegan kautta
 Sain sähköpostitse kutsun DOKKINO-tapahtumaan
 DocPointin nettisivuilta
 Kulttuuriyhdysohjeilta tai opettajien kulttuurikalenterista
 Kuulen siitä nyt ensimmäisen kerran
 Muualta, mistä?

13. Mikäli ette ole koskaan osallistuneet DOKKINO-tapahtumiin, niin miksi ette? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- En ole saanut infoa tapahtumasta
 Tapahtuma ei ole vaikuttanut kiinnostavalta
 Tapahtuma on ollut täynnä eikä luokkani ole mahtunut mukaan
 Tapahtuma on järjestetty liian kaukana koulumme sijaintiin nähden
 Tapahtuman maksullisuus on ollut esteenä
 Jokin muu syy/mikä saisi teidät osallistumaan?

14. Onko osallistumisenne DOKKINOon muuttunut vuosien varrella? *

- On, käyn nykyään useammin DOKKINO-tapahtumissa
 On, käyn nykyään harvemmin
 Ei, käyn yhtä usein/harvoin
 En käy ollenkaan
 En osaa sanoa

15. Mikäli DOKKINO järjestäisi useamman päivän kestäviä dokumenttipainotteisia dokkarileirikouluja, olisiko teillä kiinnostusta ja mahdollisuus osallistua? *

- Kyllä
 Ei
 Kiinnostusta kyllä, mutta tuskin mahdollista
 Avoin vastaus

DOKKINO:n sisältö**16. Minkä arvosanan antaisitte DOKKINO-elokuville?**

- Erinomainen
 Kiitettävä
 Hyvä
 Tyydyttävä
 Kohtalainen
 Välttävä
 Heikko

17. Voitte antaa tähän palautetta DOKKINO-elokuvista

18. Minkälaisista aiheista toivoisitte tulevaisuudessa elokuvia? Voitte valita useamman vaihtoehdon. *

- Ystävyys
 Perhe
 Koulukiusaaminen
 Harrastukset
 Opiskelu
 Päihteet
 Maahanmuutto
 Kulttuurien kohtaaminen
 Seksuaalivähemmistöt
 Muu, mikä?

19. Mitä mieltä olette DOKKINOn nettisivuista? *

- Löydän hakemani tiedon helposti
 Löydän hakemani tiedon, mutta joudun etsimään sitä hetken
 En aina tahdo löytää hakemaani tietoa
 Sivut ovat sekavat ja vaikeakäyttöiset
 En ole vierailut sivuilla

20. Onko painettu DOKKINO-katalogi mielestänne tärkeä?

- On, löydän tiedot helpommin painetusta versiosta.
 Ei, löydän saman tiedon netistä löytyvästä pdf-katalogista
 On, mutta käytän sekä painettua katalogia että pdf-versiota
 Ei, en käytä katalogia painettuna enkä pdf-versiona

21. Oletteko hyödyntäneet DOKKINOn opetusmateriaaleja?

- Kyllä
 En

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen myöntävästi, mitä mieltä olette opetusmateriaaleista?

- Opetusmateriaalit ovat monipuoliset ja olen käyttänyt niitä paljon
 Olen käyttänyt materiaaleja jonkin verran
 Olen hyödyntänyt materiaaleja muutaman kerran, mutta en ole niihin tyytyväinen
 Kaipaisin monipuolisempia tehtäviä kuten

23. Elokuvanäytösten ohessa DOKKINO järjestää myös kaksipäiväisiä elokuvaverstaita, joissa koululaiset pääsevät itse tekemään koulupäivän aikana omia lyhytdokumentteja ammattilaisen ohjaamana. Oletteko kiinnostuneita tällaisesta toiminnasta? *

- Kyllä
 Kyllä, mutta ajanpuute saattaisi olla esteenä
 Ei, tällaiselle toiminnalle ei ole aikaa
 Ei, meillä on jo vastaavaa toimintaa koulussamme
 Emme ole kiinnostuneita elokuvaverstaista
 En osaa sanoa

24. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En eri enkä samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
On hyvä, että DOKKINO-elokuvat esitetään elokuvateatterissa eikä esimerkiksi koululla	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn käsittelemään vaikeita aiheita oppilaideni kanssa DOKKINO-elokuvien kautta	☐	☐	☐	☐	☐
Pohdimme dokumenttien aiheita opetusmateriaalien avulla	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että löydän helposti tietoa DOKKINosta	☐	☐	☐	☐	☐
DOKKINO-näytösten sijainti on kouluumme nähden hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Tapahtuman maksullisuus ei estäisi osallistumistamme DOKKINOon	☐	☐	☐	☐	☐
Tapahtuman tiedotus on riittävää ja saan nopeasti vastauksen kysymyksiini	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaat ovat DOKKINOn myötä innostuneet itse tekemään elokuvia	☐	☐	☐	☐	☐
Elokuvien teemat aiheuttavat paljon keskustelua jälkepäin	☐	☐	☐	☐	☐
DOKKINO-elokuvien teemoja voi helposti käsitellä eri aineiden tunneilla	☐	☐	☐	☐	☐

25. Sana on vapaa!

LIITE 2. RYHMÄHAASTATTELU – HAASTATTELURUNKO

1. Työnkuvasi DOKKINOssa?
2. Koetko DOKKINO-toiminnan tärkeäksi? Miksi?
3. Mitkä asiat koet omassa työssäsi kaikkein haastavammaksi?
4. Mitkä asiat DOKKINOn toiminnassa ovat toimineet hyvin? Mihin asioihin olet tyytyväinen?
5. Mitkä ovat mielestäsi DOKKINOn ongelmakohtia tai kehitystä vaativia asioita?
6. Millaisia uhkia näet DOKKINO-toiminnassa?
7. Missä ja millaisena näet DOKKINOn 5 vuoden päästä? Entä 10 vuoden?
8. Mainitse muutama kehitysidea DOKKINO-toiminnan parantamiseksi.

